

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Университетым инепэрэ щылаклэ зыщигъэгъозагъ

Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхыаклушынэ Аслъан Адыгэ къэралыгъо университетым тыгъуасэ щылагъ. Непэрэ мафэхэм яхуэлэу апшгэрэ еджаплэм изытет зыфэдэм, ащ гъэхъагъэу илэхэм республикэм ипащэ ащигъэгъозагъ АКЪУ-м иректорэу Хъунэго Рэщыдэ.

Ильэс 70-м кыккыккы Иф зышгэрэ университетым Адыгеим ищыккыгъэ специалист мин пчыгъэ кыгъэхъагъыгъ, джырэ лъэхъан ащ студент нэбгырэ мин 14-м ехъу щеджэ. КІэ-лэегъэджэ коллективыр нэбгырэ 646-рэ мэхъу, ахэм ащыщгъэу 100-р наука зэфэшхъафхэмкІэ докторых, 400-р кандидатых, 24-р Урысыем ыкІи дунаим яакадемиехэм яакадемикых. КІэкІэу къэплон хъумэ, тарихъ гъогу бай къэзыхъуагъ еджаплэм узэрыгушхон цыфгъэу кычылтлупшыгъэр ыкІи мы уахътэм цылажгъэрэ мажэ.

Непэ гъэсэныгъэм хэхъоныгъэхэр егъэшхыгъэнхэм мэхъанэшхо зэригъэ ыкІи ар неущырэ мафэм ылапсгъэу зэрэщыгъэр Тхыаклушынэ Аслъан кыыхигъэщыгъэ, ащ фэларышлэшт лъэныкъо пстэуми чанэу Иф адэшлэгъэн зэрэфаер кылауагъ. Адыгеим социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэхэр ышхыгъэм пае гъэсэныгъэм исистемэ Іэпылэгъу фэхъугъэныр анахъ пшгъэрыл шхъагъэу цытхэм ащыщгъэу республикэм ипащэ кыгъээнэфагъ.

Гъэсэныгъэм хэхъоныгъэхэр ышхыгъэм фэшл мы аужырэ илэсищым ащ сомэ миллион 472-рэ халхъагъ, республикэ целевой программэхэр гъэцкІэ-гъэнхэм пае сомэ миллион 66,7-рэ агъэфедат. Мы уахътэм кыккыккы гъэсэныгъэм иучреждениехэр республикэм итхэм ящыккыгъэ оборудованиер ыкІи яматериальнэ-техническэ базэ зэтгъэпсыхъэгъэным пае федеральнэ бюджетым ахъгъэ тедзгъэу сомэ миллион 95-рэ Адыгеим кыфитлупшыгъ.

Нэужым АР-м и Президент Адыгэ къэралыгъо университетым инаучнэ библиотекэ щылагъ. Джырэ лъэхъан тхыл фондым (ипчыгъэгъэ мин 500-м къекхъушт) иугъоин ыкІи электроннэ библиотекэр гъэпсыгъэным япхыгъэ Іофыгъохэм ащ иІофышлэхэр яшгыпккъэу пылхы.

Аужырэ шапхъэхэм адиштгъэу зтырагъэпсыхъэгъэ библиотекэр Тхыаклушынэ Аслъан кыпхыла-хъагъ, коллективым хэтхэм гушыгъэу афэхъугъ. Ылэгу-гъэм лъэшгъэу зэригъэрэзагъэр кылауагъ.

— Республикэм иэкономикэ хэхъоныгъэу ышхыгъэрэм гъэсэныгъэм исистемэ хэт цыфхэм ялахышху зэрэхалыым шгъэ хэлэп, — кылауагъ Тхыаклушынэ Аслъан. — Непэ сыкыздэклогъэ апшгэрэ еджаплэм мы аужырэ илэсхэм гъэхъагъэу, хэхъоныгъэу ышхыгъэхэм сагъэгушхуагъ ыкІи сигопагъ. Сыд фэдэрэ лъэхъани университетым кычылтлупшыгъэр кадрэхэм шІэныгъэ куухэр алэкІэлэхъу, ахэм тарыгушхоу цыгыгъ ыкІи тапэкли арэуштгъэу зэрэщыгъэу шгъэу сцыхъэ тель. Іофышхо зышгэрэ ректорэу Хъунэго Рэщыдэ сызэрэфэразэр еІомэ

сшлоигъу, сыд фэдэрэ лъэныкъоккы Іэпылэгъу тыккы-зэрэшхуфэхъушхыгъэмкІэ шгъэ-къэсэгъэгъу.

Ипшгъэрылхэр зигъэцкІэхэрэм кыщегъэжыгъэу зэшхуахын алэкІыгъэхэм, непэ экономикэм хэхъоныгъэу ышхыгъэрэм, тапэкли пшгъэрылхъу зыфагъэуцужыгъэхэрэм Тхыаклушынэ Аслъан кІэкІэу кытегушхуагъ. Гъэхъагъэхэр щыІэх нахъ мышІэми, ащ кыщымыуцухъу ыпэклэ лыккытэнхэ гухэлъ зэригъэр кылауагъ.

Университетым иматериальнэ-техническэ зытет хэхъоныгъэхэр егъэшхыгъэнхэм, джырэ лъэхъан ашгъэ ыкІи гъэцкІэжыгъэхэр зэрэшхыгъэу объектхэм япхыгъэ Іофыгъохэр зэшхыгъэнхэм, щыІэныгъэм кыххъэрэ лъэныкыуагъэхэм анагъ тырагъэтыным

тапэкли зэрэпылшыгъэхэр Хъунэго Рэщыдэ зэфэхъысыжыгъэу кышхыгъ.

Іофтхъабзэм икІэу зигугъу кытшхыгъэ апшгэрэ еджаплэм мы илэсым ыныбжы илэс 70-рэ зэрэхъушхыгъэ епхыгъэ Іофтхъабзгъэу зэхъушхыгъэ АР-м и Президентрэ кІэ-лэегъэджэ коллективымрэ атегушхуагъэх. 2010-рэ илэсыр кІэлэегъаджэм и Илэсгъэу Урысыем зэрэщыгъээнэфагъэр кыдыхалытагъэу мэфэкІыр зэригъэшхуашгъэу хэгъэуэфыкІыгъэн зэрэфаер пстэуми кылауагъ.

Научнэ библиотекэу кызэшхуахыгъэм иапэрэ читательскэ билет АР-м и Президентгъэу Тхыаклушынэ Аслъан кыфагъэшхуагъ.

ТХЫАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр А.Гусевым кыты-рихыгъ.

Грантхэр аратышхыгъ

Предпринимательствэ цыккыкы ыкІи гурытым ясубъектхэм хэхъоныгъэ ягъэшхыгъэным фэгъэхъыгъэ республикэ программэу 2009 — 2010-рэ илэсхэм ателытагъэр гъэцкІэгъэным пае АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ и Министерствэ бизнесым хэхъоныгъэ егъэшхыгъэнымкІэ грантхэр ятыгъэнхэм фэгъэхъыгъэ зэнэкъокыу предпринимательхэм азыфагу цызэхъу.

Министерствэм кызырэгъагъэуагъэмкІэ, бизнесыр езыгъэжыгъэагъэхъу, илэс нахыбэ мыхъугъэу Иф зышгъэу предпринимательхэм бизнес-планым щыгъээнэфагъэхэм атырагъэкІоагъэм пІауагъэхъажыгъэнгъэу грантхэр сомэ мин 200-м шІомыкІэу аратышхыгъ. Зэнэкъокыу зэрэхэлэжыгъэу хэмкІэ заявкэхэм ягъэхъа-зырынкІэ, бизнес-планым изэхъэгъэуцонкІэ, ищыкІэгъэ

тхылхэм ягъэпсынкІэ, нэмыкІ ІофхэмкІэ предпринимательствэ цыккыкы Іэпылэгъу етыгъэным фэгъэгъэу гупчэу муниципальнэ образованиехэм кышхыгъэ-Іахыгъэхэр Іэпылэгъу кыфагъэушхыгъ.

АР-м экономикэ хэхъоныгъэхэмкІэ ыкІи сатыумкІэ иминистрэу Лыхъэс Мыхъамодэ кызырэгъагъэмкІэ, бизнес цыккыкы ыкІи гурытым Іэпылэгъу ятыгъэнымкІэ мыщ

фэдэ шыкІэр блэкІыгъэ илэс-сыр ары Адыгеим кызыщыра-хыжыгъэр. Грантхэм ятынкІэ апэ хъугъэ субъектхэм республикэр ащыщ. БлэкІыгъэ илэс

зэнэкъокыуагъэхэмкІэ производствэ цыккыкы якызыгъэхын, мэкъумэщ хызымэтшІаплэхэм хэхъоныгъэ ягъэшхыгъэным апІауагъэхъангъэу предприниматель 73-мэ зэкІэмкІэ сомэ миллион 14,3-рэ хъурэ грантхэр аратыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ лъэшгъэу гухэкІ ащыхъоу муниципальнэ образованиеу «Адыгэагъэ» ипащгъэу Хъатгъу Налбый Нухъэ ыкІом фэтхъаусыхэх янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшл.

МЕДАЛЬХЭМ КЪЭГЪАГЪЭХЭР ЯГЪУСАГЪЭХ

Нэмыщ техаклохэм кыгташылагъэгъэ заор зауыгъэр ыкIи ащ тидзэхэм теклоныгъэр кызышудахыгъэр илэс 65-рэ зэрэхъурэм фэгъэхьыгъэ юбилей медальхэр Шэуджэн районым ит Заревскэ чIыплэ администрацием шыпсэурэ ветеранхэм бэмьшIэу аратыгъэх.

ЧIыплэ зыгъэорышIэжынылэм итхьаматэу Алла Кочеровам кызэрэтиIуагъэмкIэ, шъхьэ-кIэфагъэ зыфашIырэ фронтовикхэр кыутырэу Чернышевмырэ поселкэу Дукмасовмырэ ащау-гъоигъагъэх, шIуахфтынхэр афашIыгъэх, апсэрэ япсауныгъэрэ ямыблэжхэу зэо мэшIуагъэм зэрэхэтыгъэхэм, псаоу къэ-кложыкхы мэкъумэщ хызмэтыр зыпкIэ игъэуцожыгъэным чанэу зэрэхэлэжыагъэхэм апае «тхьа-шIуегъэпсэу» арылауагъ.

ЗыфэгъушIонэу кырагъэблэ-гъэагъэхэм заом иветеранхэм анэмькIэу, тылым Iоф цызы-шIагъэхэр ыкIи цIыкIуэхэзэ кон-центрационнэ лагерхэм адэф-гъагъэхэр ахэтыгъэх.

ХьакIэ лъапIэхэм апае «Ого-некхэр» зэхашагъэх, чIыплэ художественнэ самодеятель-ностым хэтхэм ордэхэр къафа-Iуагъэх.

ЗэлукIэхэм район админист-рацием ипащэхэр, заом ыкIи IофшIэным яветеранхэм ярайон

Совет иIофышIэхэр ахэлэжыа-гъэх, мэфэкIэу къэблагъэрэмкIэ цIыфхэм афэгъушIуагъэх.

Заревскэ чIыплэ зыгъэоры-шIэжынылэмкIэ медаль зэраты-нэу кызытефэхэрэр нэбгыри 114-рэ мэхтх. Ахэр торжест-веннэу зэратын амылэкIы-гъэхэм яунэхэр къахIуэхэхэзэ, афацэжыгъэх ыкIи агъэгъу-шхуагъэх. Медальхэм кыгъэгъэ Iарамхэр ягъусагъэх.

Теклоныгъэм и Мафэу жъоны-гъуакIэм хэдгъэуэфыкIыштым заом иветеранхэр дахэу пэгъокIышIуэхуу амал яIэнэу, япсауныгъэ зэщымыкIонэу тафэлъало.

(Тикорр.).

Къалэу Амман. КъэшъокIо ансамблэу «Нэфым» Ахли-клубым концерт кыщеты.

Тилъэпкъэгъухэр зэхахьэх, зэлукIэх

IэкIыб къэралыгъохэм арыс тилъэпкъэгъухэм узыхахьэкIэ узэмыжэгъэхэ гъэшIэгъоныбэ урехьылэ, зэхэхы. КIэкIэу къэпIон хъумэ, тыдэкIэ цIылэ адыгэм илэпкъ шэн-хабзэхэр чIынагъэхэу пIомэ, ар шъыпкъэ хъунэп, ау гум ымыштэрэ, шIошгъэхъуегъо шэн-зекIуакIэу ахэлэхэ хъугъэхэми загъорэ уарехьылэ. Ахэм сафэнэлъасэ сыхъугъэ КIэр-мыт Мухьдинэ иныбжыкIэ къэшъокIо ансамблэу «Нэфым» сыригъусэу адыгэхэр купышхоу зыщы-псэурэ хэгъэгъухэр кызэсэклухэм.

Тыркуем, Иорданием, Си-рием, Израиль ащыпсэурэ адыгэхэм тазыхахьэкIэ лъэшэу ягуапэу тырагъэблагъэ, тиартист ныбжыкIэхэм нэгъушIоу къапэ-гъокIых, купышхохэу къэкIо-хэщгъ, концертным еплъых, ащ яуж бэрэ зэхэхы, зэдэгъушI-лэх, лэпкъ Iофхэм языхтети, цIыфхэм ящылэкIэ-псэукIи, ныбжыкIэхэм яегъэджен-гъэ-сэни, тыбзэ неущ зыфэдэ хъу-шIтхыи анэхы. Аужырэу Къо-кIыплэ Благъэм икIэралыгъо-хэу тилъэпкъэгъухэр нахьыбэу зэрысхэм тазыщIэлэм нахь гъэ-шIэгъонэу тызэрихьылагъэхэм, тызIуагъэхэм афэгъэхьыгъэу «Адыгэ макъэм» кIэстхыгъагъ. КIэстхыжынынэу игъо сызфи-мыфагъэ горэхэр сиблокнот кыдэхьыгъэх, тигъэзет-еджэхэм ахэри ашIогъэшIэ-гъонынэу кысцэхъу.

Псыхъоу Иордан инэпкъ сы-тетэу зысплэхьэ зэхъум гъу-пшысэ зэфэшъхьафхэр сшъхьэ кыхьагъэх, анахъу сызыгъэ-гумэкIэу кысцыхъугъэр цIыф-хэр лэшIэгъу, илэс мин пчъа-гъэм зэмышIуэху, зэкъошхэм афэдэу чIыгум зэдыщыпсэун-хэм ычIыплэкIэ гуаом анэхэр кыгытэушIуныкIэху, яакъыл щигъаоу зыфызэрэуджэгъухэрэр ары. Къызгурылорэп, чIыгу шъхьафхэр яIэх, псыхъохэри, къушъхьэхэри, мэххэри цIыф-хэм апаи. ЧIыопсым идэхатгъэ, ибаиныгъэ гушIуагъо, насып хагъуатэу зэдэпсэунхэм ычIы-плэкIэ хьакIэ-къокIэ Iэхэм афэдэхэу зы лэпкъыр адрэм тебанэу, лыгъэгъэ заокIэ ичIы-гу, имылакку кыгытрихыныр, са-бийхэр, нэжт-лужъхэр зэтыри-укIэнхэр сыдым цыща? Мары псыхъоу Иордан цIыф лэпкъ зэфэшъхьафхэр, чыристанхэр, иудейхэр, быслымэнхэр бэ-шIагъэу зэрэпхы, а динхэр зы-лэжыхэрэм лэпIлэ дэд а псы-хъор, джы гъунэпкъэ зэхэгъэу-шъхьафкыплэ хъугъэр 1967-рэ илэсым мэфих заоу Израиль игъунэгъухэм аришIылагъэм яуж, кызIэкIигъэхьагъ, джы псыхъом икIохьэплэ нэпкъ Из-

раиль ий, джабгъу нэпкъыр — Иорданием.

Израиль ит адыгэ къуаджэ-хэу Кфар-Камэрэ Рихьаныерэ мэфэ зауэрэ тазыщIэлэм яуж Иорданием тежыагъ.

КъэшъокIо ансамблэу «Нэ-фыр» агъэклотэжынынэу Рихьа-ные дэсыр зэкI пIоми хъунэу кIэзэрэугъоигъагъ. Зэнэлъасэ хъугъэхэр, зэлахьыхэр гъфэбэ-ныгъэ ин хэлъэу зэрэгъэгъушI-лэх, зэбгъодэкIыжынынхэ алъэ-кIырэп... Пчъэдыжым Кфар-Камэ илыкIо купэу Нэщэ Мухьэмэд зипащэр къытлэыкIуагъ. Тран-зит визэхэм ягъэхьаырын яуж итыгъэти, а Iофыр зэшIуихыгъ, Иорданием игъунэпкъэ дэдэ нэс тыкыгъэкIотагъ. Къэралы-гъо гунапкъэм изыпчыин Iо-фыбэ пылъ, уежэн фае, фа-бэшъы фабэ дунайр, градус 45-м нэсы, чыIэагъэ горэм тынэсэу зыдгъэпсэфымэ нахьы-бэ тыфаеп. Гунапкъэр зызэпы-тэчыи Адыгэ Хасэм чанэу хэ-лэжкэрэ купэу Молэ Исхьакъ зипащэм тылукIагъ. Сыдэу цыгъ-ми, тхылышIэу ишыкIагъэхэр, нэмыкIхэр кIыхьэ-лыхьэ амы-шIэу зэшIуахыи, автобусым текIолагъ. Амман сыхьатищ горэкIэ тынэсышт.

Иорданием икIэлэ шъхьалэ тызынэсым анахь Iоф шъхьалэу хьакIэхэми, бысымхэми ялагъэр ансамблэм иартистхэм зыщэ-гъэпсэфышт унэхэр къафыхэ-хыгъэнхэр ары. Ау мызыгъэгум хьакIэхэр зэсэгъэ шIыкIэм те-кIыныхэ фаеу хъугъэ — тиар-тистхэм адыгэ унэгъо пстэури къафэчэхэу къапэгъокIых, ау адыгабэр зышIэу ахэтыр мэкIэ дэд. Ансамблэм кыдекIокIырэ бысым ныбжыкIэ IлокIым ехъум ныдэлъфыбзэкIэ кыб-гурылон фэдэу кэгъушIэшIоу ахэтыр нэбгыритIу ныIэп. Тызэутэлэгъэ Iофым тыгу цIыкIу кышIыгъ, джары, тыбзэ зэралэкIэзыгъэр нафэ, ау Кфар-Камэрэ Рихьаныерэ ащкIэ Iофыр бэкIэ нахь ащыдэгъу, ахэм ащыпсэухэрэм адыгабэрэ

(КъыкIэлъыкIорэ я 3-рэ нэклибгъом ит).

Ткъош благъэхэр ХАСЭМ ИУНЭ КЪЫЗЭИУАХЫГЪ

Къалэу Ермэлхьаблэ цыпсэу-рэ адыгэхэм Адыгэ Хасэр зызэ-хашагъэр илэситф хъугъэ. Ащ фэгъэхьыгъэу ыкIи унэу Хасэр зычIэтышIтыр зэрэзэтырагъэпсы-хьагъэм пае гъэтхэпэм и 6-м гу-шIогъо зэлукIэ зэхашэгъагъ. Ащ къалэм ыкIи адыгэ къуаджэхэм кыарыкIыгъэ купхэр хэлэжыагъэх. Успенскэ районым кышIуыгъэ-хэу чIыплэ зэфэшъхьафхэм IэнэтIэ инхэр ащызезыхьэрэ кIалэхэри зэхахьэм кырагъэблэгъэгъагъэх.

Адыгэ Хасэм пащэу илэщтыр хадзыжыгъ, цыхьэ зыфашIыгъэр апэрэ мафэу Хасэр зызэхэщэ-гъэм кышIегъэжыагъэу а Iофыр зыгъэцакIэщтыгъэ Шукэ Аслъан ары. Джащ фэдэу Адыгэ Хасэм нахьыжхэм и Совети цыха-дзыгъ.

Кызэхэхьагъэхэр тапэкIэ Адыгэ Хасэм зэрихьащт Iофы-гъохэм, анахъу анаIэ зытырагъэ-тышIтхэм атегъушылагъэх. Пшъ-рылэ анахь инхэм ащышIых

ныбжыкIэхэм адыгэ зекIокIэ шапхэхэр ащамыгъэгъушIэныр, яныдэлъфыбзэ арагъэшIэныр, яIэдэбныгъэкIэ лэпкъ зэфэшъ-хьафхэм къахэщыхэу агъэсэнхэр.

Ермэлхьаблэ Адыгэ Хасэм унэ зэтэгъэпсыхьагъэ иIэ зэрэхъугъэмкIэ тыфэгъушIо, лэпкъ Iофыгъоу кырахьы-жъэхэрэр шIуагъэ хэлъэу зэшIуахынхэу тафэлъало.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

КЪЭБАРЫКIЭХЭР

Темыр Кавказыр

ГЪОГУХЭР КЪЫГЪЭ-ЩТЫГЪЭХ

Аужырэ мафэхэм Ставро-польскэ краим зэпымыоу кыб-зэрэщещыгъэм игъогухэр цы-нагъо кышIыгъэх. Ау ар оцх закъом «илэшIагъэп». Лъэшэу кыэучыи температурэр зэре-хыгъэм кыххэкIыкIэ, къепщы-рэр ащ лыпыгъэу гъогухэм къа-тыригъэщтыхьажыи, мыл те-хъухьагъ. Анахъэу цынагъо кышIыгъагъэхэр Ставрополь икIхэу Ростов ыкIи Астрахань кIохэрэ гъогухэр арых. Краим игъогу инспекције ипащэ кызырIуагъэмкIэ, щыгъу е нэмыкIэу мылыр зыгъэжъушI-хэр атыратэкъуагъэх, ау яшIуагъэ гори къэкIуагъэп. Сыда пIомэ етIупшыгъэу кытещэхьызы, мылы къэхъужышIуыгъ. Гъогу-хэр чэщ-зымафэм кыкIоцI зэфэшIыгъагъэхэу, тыгъуасэ, пчъэдыжым цIыкIу-цIыкIоу ав-томашинэхэр атIупшыгъэх. Арэу щытыми, джыри оцх-щтыр-гъукIым осыр кыххэхьажы-гъэшъ, узеклоныр мышIынэгъон-чъэу пIон плээкIышIтэп.

НЫБЖЫКIЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭ ЗЭХАЩЭЩТ

Къэрэщэе-Щэрджэсым ныбжыкIэ правительствэ илэныр апэу зыгу къэкIыгъэу, кIэщакIо фэхъугъэр республи-кэм ипащ. ЗэнэкъокIуэ ащ хэтышIтхэр кыхахынхэу ра-хъухьагъ. Зыныбж илэс 16-м къехъугъэу 30-м шIомыкIы-гъэхэр ащ хэлэжъэнхэ алъэ-кIышIт. Непэ республикэм иIэ Правительствэм фэдэу ари агъэ-псышIт, тхьаматэ илэщт, ащ игъа-дэхэр, министрэхэр агъэнэф-щтых.

ЫПКIЭ ХЭМЫЛЪЭУ

Ростов хэкум истудентхэр ыпкIэ хэмылэу къэралыгъо хэку музейхэм ащылэнхэ алъэкIынэу амал къаратыгъ. Фэгъэклотэ-ныгъэу студентхэм яIэштхэм афэгъэхьыгъэ унашъоу хэку ад-министрацием ышIыгъэм тетэу, джы зэрэстудентхэр кызыушы-

хьатырэ тхылыр е «зачеткэр» алыгъэу музейм екIуалэхэмэ, ыпкIэ хэмылэу къаплыхьан алъэкIышIт. Джащ фэдэу купэу зэхэтхэу чIэхьанхэм пае сту-дентхэм яспискэ пэшIоры-гъэшъэу агъэхьаырын фае.

БЗЫЛЪФЫГЪЭ-ХЭМ АПАЙ

Цыфхэм IофшIапIэ ягъэ-гъотыгъэнымкIэ Шъачэ икIу-лыкку бзылъфыгъэхэм апае IофшIэплэ чIыплэхэм яермалыкъ джырэблагъэ зэхищэгъагъ. Къа-лэм ипредприятие 23-рэ ащ кыххэлэжыагъ. Нахьыбэу Iоф-шIэплэ чIыплэ зилэу къэзы-гъэлагъэхэрэр медицинэм, гъэ-сэныгъэм япхыгъэ учрежде-ниехэр, гъэпсэфыплэ-Iэзаплэу къалэм дэтхэр арых. Непэ Шъачэ IофшIапIэ имылэу щагъэунэ-фыгъэ нэбгырэ 1200-м щыщэу 850-р бзылъфыгъ. ПстэумкIи ермалыкым нэбгырэ 300-м ехъу къекIолагъ. ПэшIоры-гъэшъэу кызыралытагъэмкIэ, а пчъагъэм ызыпланэ IофшIэплэ чIыплэ щигъотыгъ.

ЛЫТЭНЫГЪЭ ЗЫФЭТШЫРЭ АБОНЕНТХЭР!

ЧIыопсым кытырэ газэу унагъохэм алыагъэлэсырэм ыуасэ къалэтынэу зэрэщытыр шъугу къэдгъэкIыжыкIэ, газыпкIэмкIэ чIыфэу зтежыгъэуагъэхэр псынIкIэу къэшIутыжынынхэу тышIолъэлэу. Газыр къэзылыгъатэрэ счетчик зыгъэфедэхэрэм хэушъхьафыкIыгъэу анаIэ тыря-тэгъадзэ!

ЗэнэкъокIуэ Iоф тазфагу кымытэдженым пае, счетчикым зэкIэ кыгъэлээгъуагъэм тегъэпсыкIыгъэу газэу жъугъэфадагъэм ыпкIэ къэшIутын фае. 2010-рэ илэсым имэлылфэгъу и 10-м кышIуублагъэу нахь инэу гъэпсыгъэ уасэхэм атетэу газыпкIэр алытхынэу щыт.

000-у «Адыгрегионгазым» иадминистрацияе

Тилъэпкъэгъухэр зэхажьэх, зэлөклэх

Клэрмыт Мухьдинэрэ Иорданием и Адыгэ Хасэ Гүпчэ итхьаматэу Молэ Исхьакьрэ.

(Я 2-рз нэклубгъом кьыщегъэ).

зымышлэу ахэтыр зырыз дэд. Тилъэпкъэгъу нахьжыгъу ахэ-хэр мыхъугъэмэ, иордан тилъэ-пкъэгъухэм «гурылогъуае» та-фэхъуштыгъ...

Чэчэн клалэм иунэе хьаклэщ зетегъэпсыхьагъэ хэклъжыплэ тфэхъугъ. Тицлэфхэм дахэу кьа-пгъоклэпгъэх хьаклэщым илофы-шлэхэр, шхьэклафэ кьытагыгъ, тагъэгүлсфыгъ. Тхьагъэпсэху.

Иорданием и Адыгэ Хасэ тырихьакл

Тыгъэр кьохъажьыфэ хьаклэ-щым тисыгъ, Амман мафэм лъэ-шэу цыжъоркь, градус шъэны-ктом фабэр лъыклэхэ. Урамхэм цлф ателлаагъорэп, пчыхьэм сыхьатыр 10-м ыуж кьалэр кьэ-ушыжыгъэм фэд, шхалэхэр, кинотеатрэхэр, ныбжыккэ гүп-чэхэр, спорткомплексхэр кьы-зэлуахы, чэщ реным иоф ашлэ. Дээр тлышплэ нэкл зэрямылэр ары. Кло тэ тилоф шхьафыгъ...

Иорданием и Адыгэ Хасэ зы-члэт унэм кьычлэкк, тиделега-ция нэбгырэ цлкл фэдиз зыхэт купыр кьыпгъоклэпгъ, зэшхэм афэдэу лалл зэрашэккы, кьаклэ-упчлэх Адыгеим янэлъасэхэу исхэм. Цлфхэр бэдэдэу кьы-шызэрэгъоих тилъэпкъэгъухэм якультурнэ гүпчэ. Адыгэхэм язакъоп, абэзэ-абхъаз хэхэхэм ялыклогхэри мыщ кьеклуалэх.

— Адыгэ шлушлэ обществэр Иорданием 1932-рз илэзым чэ-пыогъу мазэм и 16-м цызэхэ-цэгъагъ, ыужыккэ ар Адыгэ Хасэ хъужыгъагъэ, — кьысфелуатэ докторэу Шамил. — Амман изакъоу непэклэ общественнэ организациеи нэбгырэ минитф фэдиз кьызылэуыбты. Хасэм икьутамэхэр Уадсир, Наур, Свелих, Русайф, Заркэ, Джераш кьалэхэм адэтых. Иорданием адыгэ бзылфыгъэхэм я Шлушлэ обществэрэ ныбжыккэхэм я Адыгэ Хасэрэ шызэхэтцэгъэх, мыдэу иоф ашлэ. Адыгэ Хасэр зычлэт унэм ишагу хьоо-пшау, ащ сценэшхорэ спортплощад-кэрэ дэтых.

Цлф хьалэмэт нэлъасэ сыз-фэхъугъэ Аслъэнэ Шамилэ. Ащ бзилл эшлэ — адыгабзэр, арапы-бзэр, инджылызыбзэр, урысыб-зэр, дэгъу дэдэуи аргушылэ.

Налшык шеджагъ, врач сэнэхьа-тыр ащ шызэригъэгъотыгъ, ащ ыуж Ставрополь дэт медакаде-мием идоктор диссертациеи кьы-цигъэштыпкъэжыгъ. Амман ежъ иунаеу офтальмологическэ клиникэ кьышызэлъуихыгъ, ар хэгъэгүмклэ анахь дэгъоу алыгъ. Шхьэгъусэ ил, иккылэу Сахь-дэрэ ипшъашгъу Рамэрэ гъэс-ныгъэ дэгъу зэраригъэгъотыштым дэшъхьахырэп.

— Амал зэрилэклэ Иккыб кьэ-ралыгъуабзэхэр нахь куоу зэрэ-шлэнхэм сыпыл, — ело Шамилэ, — ар бизнесымккы шлогъэшхо зыпыл иоф, о шхьхьэклэ хэхъ-ныгъэ пшынымыккэ амалышлэ. Непэклэ бзитф нахь мымаккэу шлэн фае, джары ивритыр зэ-гъэшлэнэу ыуж сызклыхьагъэр.

Урысыбзэр Аслъанэм куоу, кьабзэу ешлэ, ар еджэгъэшху, профессор-интеллектуал шыпкь, адыгэ хэхэхэм яшылэ-клэ-псэуклэ дэгъу дэдэу ешлэ, ар Иорданием и Адыгэ Хасэ Гүп-чэ Иккыб зэпхыныгъэхэмккэ икомитет исекретарь, джаш фэдэуи организациеи студент комитет ипаш.

— Непэ Иорданием адыгэу нэбгырэ мини 120-рз фэдиз шэпсэу, — кьысфелуатэ тилъэ-пкъэгъу цлэрыло, — хэхэс адыгэ-хэр нахьбэу зышыпсэурэ кьэ-ралыгъохэм ащыц Иорданиер. Адыгэ Хасэм илофшлэн гьэлъэ-шыгъэнымккэ, Хасэм икьутамэ-хэр шлуагъэ кьатэу нахь пыгъу зэпхыгъэнхэмккэ клэу студент, Иккыб зэпхыныгъэхэмккэ, куль-турэмккэ, адыгэ фольклорыр кьэхъумэгъэнымккэ, унэгъо ама-лынчэхэм, унэгъо имыкьухэм аделэгъэнымккэ комитетхэр зэ-хэтцэгъэх. Бэшлагъэ зытилэр ыккы дэгъу дэдэу иоф ешлэ на-хьжыгъэхэм я Совет, ащ Иорда-нием ис адыгэ нахьжыгъэхэм лъы-тэныгъэшхо зыфашлэхэр хэ-тых. Организациеи зыкьыгъэ-шыпкьэжыгъу иоф ышлэн фызэ-шлоккышлэп мылкъу Иккымы-лэу, тэри а лъэныкьом тыналэ тетэгъэты.

Ти Адыгэ Хасэ иунэ кьатишэу зэтет, ащ иапэрэ кьат иофшлэ-плэ кабинетхэмрэ этнографиче-скэ музеимрэ члэтых. Музеим иэкспонатхэм ренэу ахагъахэ, мы аужырэ илэс заулэм кол-лекциеу зэлүдгъэклагъэр бай, гъэшлэгъоны, ау тилъэпкъэгъу гу-мызагъэу Бэчыжэ Алыг тарихь мэхьанэ зилэ адыгэ хьапшыгъу кьыгугъоигъэр бэдэ, музеим ащ-

клэ кьытеккэ. Алыг кьыгъэшла-гъэм а иофым пышагъэу мэл-сэу, илоф лъэшэу шлу елэгъу. Ятлонэрэ кьатым тхьалэлуплэр тет, ащ нэмыккэу журналэу «Нартым» иредакция, лэпкь шхыныгъохэр ренэу зыпшаушэ-рыхьырэ кафе зетегъэпсыхьагъэ, зэлүклэхэр зыпшаушэ зал хьоо-пшау, библиотекэу Иорданием, Кьокыплэ Благъэм, Темыр Кав-казым ятарихь фэгъэхьыгъэ тхыл бэдэдэ зычлэлъыр. Джы ахэм кьахьхьагъэ гъэзетэу «Ша-псугия» зыфиорэм зэккэдэгъэ иномерхэу сэ Иорданием зы-дэсцагъэр.

— Библиотекэм тхылэу члэлъ-хэм мэккэ-маккэзэ кьахьхэ, — лъэгъэклэуатэ игушылэ Аслъанэм, — Иорданием кьышыахьыгъэ тхылыккэ пэпчэ изы экземп-ляр мыщ кьарагъэхьы. Бэз зэ-фэшъхьафхэмккэ кьыдэккыгъэ тхылыхэр мыщ члэгъотэцтых, джары лэпкь зэфэшъхьафхэм кьахьхьыгъэ цлфхэр, адыгэ та-рихьымрэ кулытурэмрэ апылэ специалистхэр библиотекэм зыкьышыпкьэгъухэр. Кандидат диссертациеи зыгъэхьазыгъэри кьэккы, джырэблагъэ Москва

клэ мэлсэу, джаш фэдэуи иунэе коммерческэ проектхэри кьы-фэгъэфедэх. Иорданием ис ады-гэхэм чыгу лэхъэшхохэр яунаеу алыгъых, Кьокыплэ Благъэм сьдрэ лэхъани чыгум осэшхо цыри. Сэ кьызырэсалуагъэмккэ, Адыгэ шлушлэ обществэм мыщ доллар миллионитлу аосэ мылкъу цыри.

— Иорданием иккыгъэу джаш фэдэу нэмыккэ кьэралыгъохэм адыгэ студентэу ашеджэхэрэм Хасэр Иэпылэгъу афэхьу, — кьелуатэ Аслъанэм, — Кьэбэр-тэ-Бэлъкарымрэ Адыгеимрэ язакъоу тиккэлэ-гъуалэхэм ащы-цэу нэбгырэ цлклым ехьу аше-джэ. А общественнэ организа-ция сэри кьызырэсделэгъэм ишлуагъэклэ Советскэ Союзым апшэрэ гъэсэныгъэ цызэз-гъэгъотын слэкыгъэ. Пачыхьэм ыкьоу Хьэмза ыцлэ зыхьырэ еджаплэу Амман дэтыми (ащ клэлэцлэу шыбылым ехьу члэс) Иэпылэгъу фэхьух, ащ нэмыккэу клэлэцлэу Игъыпшлэу — тиккэлэ шхьалэ ыккы Уадсир адэтхэм, клэлэцлэу кьэшыоккэ коллективийым, нэмыккэхэм аделэх. Зигугъу кьэсшыгъэ об-

Докторэу Шамилэрэ Тэфыкьо Фаризэрэ.

щыц студентишым иоф шашлагъ тиббиблиотека.

Адыгэ Хасэр зычлэт унэм ти-унэе информационнэ гүпчэ илэ хьугъэ, Иорданием гъэсэныгъэм-ккэ и Министерствэ илэпылэгъу хэлэу ар агъэлсыгъ. Тапэклэ а гүпчэм зедгъэгъушгъомбгъун тигу-хьлэ. Джаш фэдэу компьютер технологием тилъэхьанэ мэхьа-нэшхо зэрэцуратырэри зышуд-гъэгъушхэрэп. Мы аужырэ илэсцитум нэбгыри 150-рз ком-пьютер иофым фырагъэджагъ. Джыдэдэм компютеришлэ члэ-тыр, тапэклэ а пчъагъэр тлоклитум нагъэсшут. Гүпчэм икьутамэ Уадсир кьышызэлүтхын тимурэ, а кьалэм адыгэхэр бэу дэсых.

Сыд фэдэ иофи мылкъур ыпъапс

Иорданием цыпсэурэ адыгэ-хэм яэкономикэ хэхъоныгъэ дэгъухэр ешлэх. Ар акъыл хэ-лэу, фэдэ кьызыретыштым те-гъэпсыхьагъэу илэс пчъагъэм зэгурагъэлъагъэ. Иорданием и Адыгэ Хасэ Гүпчэ ежъ Хасэм хэтхэм кьызылэхьэрэ мылкъум-

— Бэшлагъэу ныбджэгъу кьысфэхъугъэ адыгэ клалэхэм нэлъасэ уафэсшыпшут, ахэр сыд фэдэу цлф шлагъоха, ящылэ-ныгъи гъэшлэгъоны, джахэм яхьылагъэу зыгорэ птхыгъэмэ дэгъугъэ, — ылозэ Мухьди-нэ унэ дахэ горэм сыришэ-лагъ. Ар рестораноу кьычлэ-кыгъ. Цлфыр члэз, ныбжы-клэхэри, клэлэцлэу хэр зигу-сэ ны-тыхэри ахэтых. Музы-кэр унэм шэжынычэ, калъан-хэм ялугъэ Ишклэ кьыфхэр клэ-штом едысых. Мы итальян рестораныр адыгэ клалэхэу зэшхэу Амжадрэ Рэджебрэ яунэе мылкъу, сатыушлэпкэ гүпчэри ахэм яй, ялофхэр дэгъоу клэлэх.

Амжад Адыгеим кьыкыгъэ хьаклэхэм нэгүшлоу кьапэгъо-кы, сэлэм кьарехы. Елбэтэу ланэшхор шхыныгъо зэфэ-шъхьафхэмккэ кьаушгъэ, хэ-гыгрэ адыгэхэр тиланэ кьэб-лэгъагъэх. Ахэм ахэтыгъ мыщ цыцлэрыло тилъэпкъэгъоу Гүлэ Чатибэ. Зы уахьтэ Амман и Адыгэ Хасэ ащ пэшэныгъэ дызэрихьагъ, джы пенсием цыл, ылэккыштымыккэ джы-ри Хасэм ишлуагъэ регъэккы.

— Гүклэпш Амжадрэ Рэ-джебрэ зэш шыпкьэх, ащ и-закъоп, — кьысфелуатэ Мухьдинэ, — зэшхэм яшхьэ-гъусэхэр кьэбэртэгъэхьух, Та-нерэ Татъанэрэ — ахэри зэ-шыпхьу шыпкьэх. Гъэшлэ-гъонба ари: зэштитум яшгъу-хэр зэшпыхьух.

— Клэккэу кьэплон хъумэ, Амжадрэ Рэджебрэ зэшых-ыккы зэмэхъулэгъух, арба зэ-рэхьурэр? — сеупчы Мухь-динэ.

— Тэрэз дэд, джары зэрэ-щытыр, Анзор, кьытебгъэ-фагъ, — мэхьышлы ар.

— Бэшлагъэу зэшхэр синэлъасэх, кьызырэсалуагъэу, унэгъо дахэхэр ялэх, лъытэ-ныгъэ афашы. Ахэм ямэ-хъулаагъэр (ашышху игъонэ-мысэу идунай ыхъожьыгъ) Иорданием хэгъэу клэцлэ иоф-хэмккэ иминистр, ылэккыккэ араб, ау адыгэхэм бэшлагъэу ахэс, тилъэпкъэгъухэм ялоф-хэми ятарихьы дэгъоу ащы-гъуаз.

Гүклэпш зэшхэм Турин университетыр кьышхыгъ. Бизнесым зыфежыагъэхэр ащ фэдизэу бэшлагъэп, ау ялоф яшыпкьэу пылых, дэхэккыау зырагъэгъушгъомбгъу.

— Тхьамафэм зэ тиресто-ран адыгэхэр кьышызэлөклэх, — ело Амжадэ, — уахьтэр чэ-фыгъо хэлэу шлагъо, ады-гэ мэкъамэм шедлэх, кьы-щэшшох, лэпкь иофыгъохэм цатэгъушылэх. Ахьцэу а пчы-хьэм кьыхэтхырэр зэккэ шлушлэн иофхэм апэлүтэгъахь.

НЫБЭ Анзор.
Тисобкор.

(Джыри
кьыккэлэуыккыуцт).

Иорданием и Адыгэ Хасэ Гүпчэ иунэу Амман дэтыр.

ТЭГЪУЛЭНЭ *Исмахыл.*
Кошхьабл.

КЪЭРАЛЫГЪОР
цЫфхэм ягугъапI

1878-рэ илгэсым илониго
мазэ кэушгэхэ шыу полкым
Пшызэ шгольыр кыгыгээжыгы,
зэолхэм ячылэхэм агтээжыгы.
Полкым икомандир адыгэ зэол-
хэм осэшхо кыафишгы. Алы-
бланэху, цүтэр амьшлэу, зыфе-
жэхэрэ лофыр елбэтэу зшлуа-
хэу, дэ лофхэм афэдэу мэкэу-

Матыукъо Нэшъум ыкӕохэр

Ижыкӕлӕ кӕыцгъӕжыгъӕу кӕызӕраотӕжъӕу, Гъобӕкӕуае итӕкӕуыгъӕу псыхъо нӕпкӕым клӕрысыгъ. Матыукъохэр лӕкӕохъу зӕунӕкӕохъыбӕ хъуцтыгъӕх. Ахэр зӕклӕ зӕхӕсхъу шъхъалыжъ кӕогъум, Нэшлӕуцӕкӕо клӕим мӕзышхоу илагъӕм дӕжъ Пшыццӕ нӕпкӕ тесыгъӕх. Чыплӕ дӕхагъ, мӕзышхом узыфӕ пхъӕшгъхӕ-мышгъхӕр кы-хакӕлӕштыгъ. Чыг инхъу, занклӕхъу, унӕ пшыштыгъ дӕгъу хъу мӕз дӕгъу. Пчӕгъу, чыр дӕгъу хътыгъӕх, чыф унӕ пшыштыгъм фӕдӕ шылагъӕп.

А чыплӕ дахэр кӕабгъыни, Матыукъохэр джы Гъобӕкӕуае зыдӕшъысым кӕӕклӕжыгъӕх. Ащи Пшыццӕ нӕпкӕ шьтӕ-тӕхыгъӕх. Ишъынӕхъаблӕклӕ яджӕгъӕх, чылӕ гъунӕ шъыпкӕм шъысыгъӕх. Джыри а цӕр ял. А зӕунӕкӕохъ купым пашъу илагъӕр Нэшлӕу ары. Ащ ыгорӕмклӕ псӕуштыгъӕх. Шъынӕгъошхо илагъ. Лы Иӕм-лӕмӕу, лӕгӕ-шхоу, клӕклӕ дӕгъу псӕуныгъӕ пыгъӕр илагъӕх. Шыу бӕлӕхъагъ, шӕкӕуагъ, лӕфӕлӕными фӕлӕп-лӕсӕу шъыгъ. Лӕкӕом лӕрӕ-шӕ-рӕ хъмылӕу зӕришӕгъӕ. Унӕгъо

дахи илагъ, шъӕуиплӕ ыплӕгъ: Ибрахъим, Хъарун, Мыхъамод, Айтӕ.

Матыукъо Нэшлӕу 1918-рӕ илӕсым Гъобӕкӕуае шъышхъу аукӕыгъӕм ахӕфӕгъагъ. Шъӕуиплӕыр ибӕу Ибрахъимӕ кы-лӕхӕнӕгъагъ. Дӕгъу зӕрӕп-жыгъӕх. Унагъохӕри ялӕхъу колхозым дӕгъу лӕф шӕшӕз, 1941-рӕ илӕсым нӕмцъ те-хакӕохӕр тыхӕгъӕу аштӕнӕу кы-тебӕнӕгъагъӕх, ау Гитлер мӕ-хъаджӕ игухӕлӕхӕр кыдӕхъу-гъӕх. Советскӕ Союзыр ышгъ-шъугъӕп, ытӕгъӕ машӕм ифӕ-жыгъ. И.В. Сталиным, комму-нистическӕ партием, Совет-скӕ правительствӕм тицӕфхӕр акъоуцӕуагъӕх ыкӕи фашизмӕр зӕхакъутагъ.

А зӕошхоу шылагъӕм текӕ-ныгъӕр кышъыдӕхыгъӕнымклӕ тикъоджӕ клӕлӕхъми кӕатенӕр шъымылӕу, шъысӕшлӕ кыгъӕлӕ-гъоу лыхъужыгъӕх хътыгъӕх. Ахӕм ащышъы Нэшлӕу ыкӕо-хӕри. Зӕшипӕлыми сакъыте-гъушӕнӕу амал сӕлӕп, ау анахы-клӕу Ишъынӕ Айтӕ игуӕу кӕс-шышгъ.

Заом ыпӕклӕ Айтӕ клӕлӕ зӕ-

кӕмышцӕу Краснодар лӕф ши-шӕу дӕсыгъ. Заом зашӕм клӕлӕ дӕдагъ, ау чанӕу, псынкӕу зекӕу, гъум илӕыр кӕшӕлӕ зыфӕлӕрӕм фӕдагъ. Ичаныгъӕ пӕе связистӕу фронтым лутыгъ ыкӕи командо-ваниер ыгъӕразӕу связым лӕф ригъашӕштыгъ. Чыплӕ кыинӕу, клӕдыплӕу зӕрыфӕгъӕри макӕп.

Ащ ишыхъатӕу кӕӕплӕн пӕлӕ-кыштри бӕ.

Айтӕ старшӕ лейтенантӕу дӕм хътыгъ. Хӕгъӕу заом иор-денитӕу, Жъогъо Пӕлыжыым иоденитӕу илагъӕх, медалӕу ила-гъӕри макӕп. Нӕмыцхӕр Кав-казым кызехъхӕм ар кӕзы-ухъумӕштыгъӕх ащыштыгъ. Зӕ-лӕшӕлӕрӕ Марыхъу кышъхъӕдӕ-кыплӕм шъызӕуагъӕх ахътыгъ. Ащ ишыхъатӕу кӕалӕу Карача-евскӕ дӕт музейм Айтӕ исурӕт кышъагъӕлӕгъо, шъытхъоу па-тхыхъагъӕри макӕп. Ежъ Айтӕ ащ игуӕу бӕрӕ ышлӕшты-гъӕп, шъхъӕштыгъужыр икӕ-сагъӕп.

1947-рӕ илӕсым дӕм кыхъ-кыжыи, итӕмӕтӕлхӕр жъыгъу, ыбгъӕ наградӕхӕр хизхъу кӕуа-джӕм кӕӕклӕжыгъагъ. Тучанте-сӕу тӕклӕрӕ лӕф ышлӕгъ, ащ муж илӕс пчӕагъӕрӕ мӕзпӕсыгъ. Мышклӕ шъытхъуцӕлӕ илагъ.

Ышнахыжъӕу Ибрахъимӕ старшина званиер илагъ, чанӕу зӕуагъ. Хъарунӕ улагъу кӕӕклӕ-жыи, колхоз тхъаматӕу бӕрӕ лӕф ышлӕгъ. Мыхъамодӕ старшӕ сер-жантыгъ, ащи орденхӕр бӕу ила-гъӕх, япон заоми шылагъ. Бри-

гадирӕу, колхоз тхъаматӕу лӕф ышлӕгъ.

Янасып кыхыи зӕшипӕлыри псӕоу заом кыхӕклӕжыгъӕх. Зӕшипӕлыри цӕфышлӕгъӕх, хъалӕлыгъӕх, гукӕлӕгъушхо ахӕ-лыгъ. Хъаруни Мыхъамодӕ кол-хоз тхъаматӕу лӕф ашӕлӕ зӕхъум амалӕу ялӕмклӕ цӕфышхӕм яшлӕ-гъӕ арагъӕклӕштыгъ. Ибрахъи-мӕ сӕмӕркӕушхо хӕлыгъ, шӕ-нышлӕуагъ. Нахыкӕлӕхӕр ыгъӕ-ныбджӕгъушхӕу, зӕрӕхъушхӕмклӕ яушъыеу шъытыгъ. Пхъӕшӕлӕ бри-гадӕми ипӕшӕгъ. Ащ ренӕу ыло-штыгъ: «Ситхӕ лӕплӕ сыфӕраз, зӕшыхӕм псӕоу тыхъыгъӕнагъ. Тыибӕу, тyani тяти тимылӕжхӕу тыхъӕжыгъ, кыинӕу тӕлӕгъугъӕ-ри макӕп, ау шыкур». Зӕошхоу кӕуагъӕм фӕдӕ кӕмыхъужыи-нӕуи, мамырныгъи хӕгъӕгъум илӕынӕуи, ис цӕфышхӕм гӕфӕбӕ-ныгъӕ зӕфырӕлӕу шъылӕнхъуи Тхъӕм елӕлӕуштыгъ.

Зӕшипӕлыми ядунай ахъо-жыгъ, ау кӕоджӕджӕсхӕм Ма-тыукъо зӕшхӕр ащыгъушхӕр-рӕп, дахӕклӕ ягъуӕу ашлӕ, шъыс-техыплӕхъу кытӕклӕхъушхӕхӕ-рӕмклӕ шъытыгъ.

БӔРӔТӔРӔ Аскӕр.

Заомрӕ лӕфшӕнымрӕ яве-теран.

Сурӕтым итыр: **Ишъынӕ Ай-тӕч.**

ГЪЭЗЕТЕДЖӔМ ИГУМӔКЫГЪОХӔР

Пӕпкӕ шӕнхӕр хътынӕнхӕм тыдӕшъумыгъӕгузӕжъу

Адыгӕ шӕн-зӕхътыклӕхӕм яшапхӕхъу адыгӕ лӕпкӕым зӕ-рихъӕштыгъӕхӕм ащышхӕр нӕ-мыкӕ лӕпкӕыхӕмклӕ шъысӕте-хыплӕу шъытыгъӕх. Шъылӕныгъӕм илӕхъыкӕо зӕфӕшхъафхӕм афӕ-гъӕхыгъӕу шӕн-зекӕклӕ дахъу тхӕлышхӕр лӕшӕлӕу пчӕагъӕм адыгӕхӕм ашӕштыгъӕу шъыгъ.

Адыгӕхӕр цӕф лӕштыгъӕх, шъы-лӕныгъӕр зыфӕдӕр агукӕи, апсӕ-кӕи, ящылӕклӕ-псӕукӕклӕи зӕха-шӕшӕштыгъӕ. Ау уахътӕр макӕо. Тишылӕклӕ-псӕукӕи, тишӕн-зӕ-хътыкӕи зӕхъокӕныгъӕхӕр шъы-лӕныгъӕм кыахылӕхъагъӕ. Сӕ сишлӕшылӕклӕ, лӕпкӕ шӕнхӕм зыкӕи кыамыкӕлӕхъу, ащ утын кырахъу, аужым укӕытаплӕ урӕ-дӕу шӕн гъӕшӕлӕгъонхӕр кыт-хӕфхӕу хъуӕгъ.

Зы лӕгыгъо шъхъӕихыгъӕу сыкытегъушылӕн. Адыгӕхӕм ны-сӕ кӕашӕным, хъярым осӕ ин аратыштыгъ. Шӕпхӕ гъӕнӕфа-гъӕхӕм атетӕу шыклӕ, ку гъӕклӕ-рӕклӕгъӕклӕ, ащ шыу куп зӕкӕу-жыр ягъусӕу нысӕр дахъу шӕ-гъум кыдашӕштыгъ. Шъыпкӕӕ, джы а псӕури машинӕ псын-клӕхӕмклӕ зӕблахъуӕ.

Ау хъта непӕ нысӕ кӕзы-шӕнӕу клӕохӕр? Сыд фӕдӕ шъы-клӕ-зекӕуакӕа джы ащ пылӕ хъурӕр?

Апӕрӕмклӕ, нысӕр кӕзышӕ-нӕу клӕохӕрӕм хъулыфӕгъӕхӕм анахы бзылӕфӕгъӕхӕр нахъ кӕа-бӕкӕыхъу хъуӕгъ. Цӕф жъуӕгъ-хӕм зӕралӕрӕмклӕ, ахӕр «зылӕы-хъӕклӕ-дӕуакӕохӕр» арых.

Нысӕр кызырӕащышгъ унӕм нахыбӕрӕмклӕ ипӕагъохӕрӕр, унӕм из хъуӕрӕр тибзылӕфӕ-гъӕхӕр арых. Хъта кӕащӕклӕо-клӕохӕр — тибзылӕфӕгъӕхӕр ара?!

Ащ нахъ гъӕшӕлӕгъон хъуӕгъ нысӕр унӕм кызырӕащышгъ, клӕо ар кызыхахыгъӕри кӕшӕлӕ-гъуай, — пчӕашгъхӕм алӕхӕр шъӕигъӕхъу нӕбгырипшылӕм нӕ-сӕу кылоуцӕх, ахӕм зӕклӕми ахъ-шӕ яптын фае. Ау ахъшӕзтыныр

ащ кышъыуцурӕп, кӕӕлӕпчӕ кыдӕклӕыгъоми зы куп кӕащӕ-жӕ. Ащи лӕфыр ухыгъӕ шъыхъу-рӕп, загъорӕ гъогъу ргъуитӕлӕ зӕпыгъӕыкыгъӕу ахъшӕ-аркӕ-хӕдхӕр кышъыоужӕ.

Ащ фӕдӕ лӕпкӕ шӕн-зӕхъ-тыклӕхӕр адыгӕхӕм тилагъӕп — «пшӕшӕгъ гъӕтӕджыпкӕ» алӕти пкыгъӕо горӕе ахъшӕ столы-шъхӕм ӕ чыплӕ шъхъаф кы-тыгранӕу хъуштыгъӕ нахъ.

Икӕунба, хъайнапӕба, сыд пӕе тхъмылӕыгъӕ шӕн-зекӕуа-клӕхӕр тшӕгъӕр? Ащ етӕлани ны-сӕр кызырӕыкыгъӕр унӕм кы-рахыхӕрӕр зыхӕбгъӕхъожыкӕлӕ, зипшъашгъӕ даклӕрӕм пый горӕ унӕм кыхыи, зӕрипхъуагъӕм фӕ-дӕу мӕхъу.

Адыгӕмӕ ало: «Зӕгъунӕгъу-итӕу ячӕмшыкӕлӕ зӕфӕдӕп». Ар ана-хъу кызышъылабгъорӕр, сӕ си-шлӕшылӕклӕ, нысӕшӕ джӕгъу хӕр ары. Кӕашӕнӕу пчӕгъум кы-хъӕхӕрӕм кӕашӕнонӕр рагъӕжӕ-нӕу игъо имыфӕхӕз, ахъшӕхӕр алыгъхъу пчӕгъум цӕфыхӕр кӕ-лӕдӕх, кӕашӕнонӕу ежыагъӕхӕм ажӕхӕбанӕх, абгъӕмӕ ахъшӕхӕр адальхъӕх, нӕужым шъызӕутӕкы-хъуи мӕхъу.

Шъыпкӕр пӕоштмӕ, сӕ сы-фитыгъӕм, ахъшӕр амыты мы-хъушгъӕм, кӕамлӕнӕ цӕфкӕу пшы-наом ыпашхъӕ рязгъӕгъӕуцӕ-штыгъӕ. Кӕашӕохӕрӕр бгъӕшлӕ-нӕу, пӕытӕнӕу уфӕмӕ, унахъ-шӕ пчӕгъум кышъытӕлӕагъуи ор-орӕу кӕамланым илӕхъ.

Кызызгъӕжыагъӕклӕ, джыри зы лӕфыгъо сыкытегъушылӕн. Кӕӕлоштыр сӕ сиӕпӕыкӕлӕшгъ, зыми гукъао ащклӕ ерӕмышлӕ. Бӕрӕ нысӕу кӕащӕгъӕр ежъ ины-сӕшӕ джӕгъу пчӕгъум имыкӕу, кышъагъашӕоу слӕгъуӕгъ. Ар сӕ сшӕотӕрӕзӕп. Нысӕм нӕхъоир, лӕдӕбыр, укӕытӕгъо-шъӕбагъӕр хӕлӕм бӕклӕ нахышлӕ. Шъо-рышылӕгъӕри тишылӕклӕ кӕбӕ-кы хъуӕгъ. Нысӕм пӕлхъӕрӕ ды-шӕ лӕлынхӕр, пшӕрӕлылхӕр,

кулонхӕр гъӕлӕгъон, зӕнӕкӕокъу шъуашӕ ратызӕ кӕагъӕлӕагъо. Шъхъадж мылӕкӕу илӕмклӕ зы-шъызӕнӕкӕокъун чыплӕп нысӕшӕ джӕгъу. Етӕлани тиадыгъ джӕгъу-мӕ тиадыгъ пшынӕ, ащ имӕ-кӕмӕ дахӕхӕр лӕпкӕым ащы-хинӕжыным ишынагъо кыт-шъхъащыхъагъ. Тинысӕшӕ джӕ-гъум адыгъ пшынӕр пчӕгъум кӕа-зӕрӕшъырахъӕрӕр мӕклӕ дӕдӕ хъуӕгъ пӕоми ухъуцӕошгътӕп сшӕлошылӕ. Ари сшӕотӕрӕзӕп. Те-жъуӕгъӕушъыси: адыгъ пшы-нӕм имӕкӕам пӕпшылӕн шыла? Шъылӕп.

Закъыфӕдгъӕзӕн лӕпкӕ кӕ-шӕо дахӕхӕм. Хъарзӕм фӕдӕу пчӕгъум «шӕсхӕу», адыгъ пшы-нӕм дишгъу адыгъ кӕашӕо дахӕхӕр ныбжыкӕлӕхӕм, нӕжъ-лужхӕм кӕашылӕхъ зыхъуклӕ гур мӕгъушлӕ. Ау тиадыгъ кӕашӕохъми зӕхъо-кыныгъӕхӕр афӕтшылӕгъӕх. Ма-клӕ джы адыгъ шапхӕм (кӕа-шӕом) тетӕу кӕашӕохӕрӕр, ари нахъ нӕжъ-лужхӕр арых. Джы нахыбӕмклӕ тикъашӕохӕм гим-настикӕр угъу кӕагъӕклӕ: дӕп-клаех, кӕепклӕхых, «сальто» кӕашылӕ, пӕопӕн хъум «зӕукы-жыи». Гъушлӕпкӕу е шлӕхъаф-тынӕу джӕгъу хӕм ащӕагъӕнафӕ-хӕрӕр нахыбӕрӕмклӕ «зызы-кыжыгъӕх» джынӕуз кӕашӕо-хӕр кӕзышылӕхӕр арых зыфа-гъӕшъуашӕхӕрӕр. Ари мытӕрӕ-зӕу сӕлыгъ.

Ары, адыгъ шӕн дахъу тызӕ-рӕгъушхоу, лӕпкӕыр зыгъӕдахъу тилӕр макӕп. Ахӕр тӕрыклӕ гъу-шлӕагъо, гъушхъуагъ. Арышгъ лӕп-кыым хъмылыгъӕ шӕн-зекӕуа-клӕхъу непӕ кытхӕафхӕрӕр зӕ-рӕдгъӕцӕклӕшгъхӕм тыдӕмыгъу-зӕжӕом нахышылӕ. Сӕшӕлӕ кы-з-дӕзыгъӕшгътӕни, кызыдӕзымы-гъӕшгътӕни кызырӕхӕклӕштыр. Ар шъхъадж илӕф. Сӕ кӕштхы-гъӕр мы лӕфыгъохӕм епӕыкӕу афысилӕр ары.

ОЖЪ Аскӕрбий.
Кӕлӕзгъадж.

Игъӕклӕотыгъӕу шыхагъӕунӕфкыкыгъ

Хабзӕ зӕрӕхъуӕу, быслыи-мӕн кӕӕралыгъохӕм илӕс кӕс хӕгъӕунӕфкыкы Пегъымбарӕу Мухъамӕд кызыхъуӕу мафӕр. Ащ фӕгъӕхыгъагъ Чӕчӕн Рес-публикӕм мӕзӕм и 26-м шъыре-клӕкыгъӕ лӕфхъагъӕзхъу Темыр Кавказым ис муфтийхӕр зӕра-гъӕблӕгъагъӕхӕр. Хъакӕхӕм ахъ-тыгъ Адыгъ Республикӕм ыкӕи Пшызӕ шӕлолыр ащыпсӕурӕ быслыи-мӕнхӕм ямуфтиѳу Емыж Нурбий.

— «Пегъымбарым имаф» зытӕклӕ кыдгъӕкырӕр, — кӕ-лӕуатӕ муфтиим, — Алахъталӕм ыгъӕлӕпӕлӕгъ цӕфыр шъысӕте-хышӕу зӕрӕшъытыр кыхъадгъӕ-шъы, ащ изекӕокӕлагъӕ, ишылӕ-клагъ нахыбӕмӕ алыдгъӕлӕ-сы зӕрӕтшӕлоигъор ары.

Кӕӕралыгъо 19-мӕ ялӕкӕо-хӕр а мафӕм кӕалӕу Грознӕм кышъызӕлӕкыгъӕгъӕх. Мӕзӕм и 26-рӕ чӕшым сыхъатыр 2-м адӕж кӕӕлӕ гупчӕм цӕфыхӕр кышъызӕрӕгъуоихъу аублагъ. Ахӕм нӕужым Пегъымбарым инӕжыымхӕр дахъу кӕалоу ра-гъӕжыагъ. Шӕонтырпаохӕм зӕ-пымыоу макӕ агъӕлӕштыгъ на-хыбӕ кырашӕлӕнӕным пӕе. Сы-хъатыр 4-м нӕс, сӕбахъ нӕма-зым ишылӕгъо кӕӕсыфӕ, нӕжыым дахӕхӕр кӕӕлӕ гупчӕм шъылӕгъӕх.

Муфтиим кызыриорӕмклӕ, сӕбахъ нӕмазым ехъуалӕу мы-хӕр мӕшъытым зӕклӕхӕм, нӕб-гырӕ мини 10 зычӕлӕфӕр тхъ-лӕлӕлӕлӕ унӕм цӕфыр чӕизыгъ, шӕагъуи ащ фӕдӕ зытӕлӕу дӕ-тыгъ, кӕӕлӕ гупчӕм итыгъӕм ибагъӕ кӕӕлогъуай.

— Сӕбахъ нӕмазым ыуж, — лӕгъӕкӕуатӕ муфтиим, — мӕ-шъытым чӕсхӕм етӕлани нӕ-жыымхӕр кӕалоу рагъӕжыагъ. Пчӕдыжыым сыхъатыр 8-м нӕ арӕушгъу агъӕкӕуагъ. Нӕужым зыдгъӕпсӕфыным пӕе лӕфхъа-бӕр зӕпагъуӕгъ, ар кызыфа-гъӕфӕди, журналистхӕр гъушылӕ-гъу кыгъфӕхъуӕгъ, мӕфӕкыр зӕрӕзӕхъагъӕм, лӕфхъагъӕм мӕхъанӕу илӕм афӕгъӕхыгъӕ

унӕлӕхӕр кӕатыгъӕх. Мы мафӕр бӕрӕскӕшхом тефӕгагъӕти, бӕ-рӕскӕшхом нӕмазыр зӕдӕтшылӕ-ным пӕе етӕлани мӕшъытым ты-шъызӕлӕкыжыгъ. Псӕгъуи анахъ сшӕогъӕшӕлӕгъоныгъӕр Пегъым-барыр кызыхъуӕу мафӕм ехъу-лӕу республикӕм и Президент унашӕоу ышылӕгъӕр ары. Мы мафӕм ипӕгъокӕу ащ хъаджы-гъӕ дзыо мини 5, шъоушъы-гъу ыкӕи пынджыр джащ фӕ-дӕ зырызӕу зӕраригъӕгошъы-гъӕр, гъот макӕлӕ зилӕхӕм ахӕр зӕралыгъӕлӕсыгъӕхӕр ары. Бы-лымышхъӕу аукӕыгъӕри бӕ, сыда пӕомӕ чылагъо пӕпчъ тхъамыкӕу дӕсхӕм лы лӕхъхӕр афагошъыгъӕх.

Пегъымбарыр кызыхъуӕу мафӕм епхыгъу Чӕчӕн Респу-бликӕм икӕӕлӕ шъхъалӕ шъыкӕо-гъӕ лӕфхъагъӕзхӕм джыри муф-тиим зы кыахыгъӕштыгъ. Ар мы чӕшъ-зымафӕм кыкӕлоуцӕ, мӕ-зӕм и 25 — 26-м, республи-кӕм кышъыхъуӕу сабый 67-м Президентым доллар мин зырыз шлӕхъафтын зӕрафи-шылӕгъӕр ары.

— Мы зӕпсӕгъуи кӕагъӕлӕ-гъорӕр, — ело муфтиим, — цӕфыхӕр зӕклӕ зӕдӕлӕжхӕзӕ ислам диныр кӕлӕтӕжыгъӕф-ным дӕлӕжӕгъӕн зӕрӕфаер ары. Диныр непӕ зӕклӕми агъу-клӕ, язӕхӕшылӕкыклӕ ашгъ тӕон тӕӕкышгътӕп, ау кыдгъурылон фае дин шапхӕхӕм цӕфыр зӕрауӕӕззырӕр, бӕзджӕшлӕ-гъӕхӕм, мыхъун зекӕуакӕхӕм апӕчыжӕ зӕришылӕрӕр.

Бӕрӕскӕшхом нӕмазыр Гроз-нӕ игупчӕ мӕшъыт муфтийхӕм зышъызӕдашылӕм ыуж ахӕр (нӕб-гырӕ 17-р) кӕалӕу Казань бы-быгъӕх Чӕчӕн Республикӕм и Президент кыратыгъӕ сам-летымклӕ. Республикӕу Татар-стан ибыслыи-мӕнхӕм язӕфӕс ахӕр зӕклӕ рагъӕблӕгъагъӕх зӕ-дӕлӕжӕн амалӕу тапӕклӕ агъӕ-фӕдӕштӕмклӕ муфтийхӕр акъы-лӕгъу зӕфӕхъужынхӕм фӕшлӕ.

ЖАКӕМЫКӕО Аминӕт.

Тизэдэгущыиэгъухэр

БЭГЪУШЪЭ Мариет: «ПсынэкӀэчъыжъыеу, «уемышъокӀэу» щэрэ!»

Тиреспубликэ кӀэлэцӀыкӀу журналхэу — адыгабзэкӀэ «Жьогъобын» ыкӀи урысыбзэкӀэ «Родничок Адыгеи» зыфилохэрэр кызырэдӀэкӀыхэрэр, АР-м и Президент ыкӀи Адыгеим итхакӀохэм я Союз сабыихэм, еджакӀохэм, ныбжыкӀэхэм япӀуныгъэ-гъэсэныгъэ лъыплъэхэу, ыгъэгумэкӀэхэу, анаӀ зэрэтетым ишыхъатых.

Илъэсым пӀэ урысыбзэкӀэ кыдэкӀырэ кӀэлэцӀыкӀу журналыр щыӀэ зэрэхъугъэр, зэрэзетууагъэр, зыфэгъэхьыгъэр, зэрэгъэпсыгъэр, творческэ ӀофшӀэныр зэрэщыкӀэкӀырэр зэдгъашӀэмэ тшӀоигъоу ащ иредакторэу Бэгъушъэ Мариет зыӀудгъэкӀагъ.

Тизэдэгущыиэгъу етымыгъажъэзэ, журналэу «Родничок Адыгеи» фэгъэзагъэр, мафэ къэс егугъоу ащ Ӏоф дзышӀгӀэр Мариет кӀэкӀэу нэӀуасэ зыфэтшӀын.

ШӀэуджэн районым ит къуаджэу ХъатыгъужыкӀыуае ЛъэустӀэнджӀа Шыхъамырзэ иунагъо, бзылфыгъэхэм я Дунэе мафӀэкӀ тефӀу, ятӀонэрэ сабыеу Мариет кыхъухъагъ. Нэбгырищыр — ыш, ежыр, ышыпхъу — аплугъэх, алэжыгъэх. А лъэхъаным къуаджэм цӀыф еджэгъэ-гъэсэгъабэ дзымысыгъэми, Мариет янэ-ятӀэхэмкӀэ инасын кыхъыгъагъ. ЯтӀэу Шыхъамырзэ — фельдшерыгъ, янэу Кате — ублӀпӀэ классхэмкӀэ кӀэлэегъаджакъ. ЛъэустӀэнджӀа зӀыгъэгъусэхэм цӀыфхэр ялӀэпӀагъ, ежъхэми япӀэсыгъэ лыгъэныгъэ къафашӀэу щытыгъ.

Унэгъо зегурӀоужым кытӀэджэгъэ Мариет еджэныр икӀэсагъ, кыфӀэсынӀагъ. Зэрэщыабэу, гукӀэгъу хэлъэу зэрэщытым апае, врач сэнэхъатыр къекӀунэу кышъыхъоу, ятӀэ пшыащгӀэр медицинэм хищӀэ шӀоигъуагъ. Ау ХъатыгъужыкӀысое гурыт еджапӀэр кызеуэхым, ежъ Мариет ыгукӀэ икӀэсэ бзэхэм язэгъэшӀэн лъагъо кыхихыгъ. Адыгэ къэралыгъо кӀэлэегъаджэ институтым ӀэкӀыб къэралыгъуабзэхэмкӀэ кышъызеуахыгъэ факультеткӀэу анахъ кынэу алытӀэрэм чӀэхъагъ, нэмыщыбзэмрэ французыбзэмрэ зэригъэшӀагъэх, 1980-рэ илъэсыным кыухыгъ.

Исэнэхъат бӀэкӀэ щыгуыгъыщтыгъ: зэдзэкӀэкӀо Ӏофым зыритын, къэрал зэфӀэшъхъафхэр зэригъэлъэгъун гухэлъ зыди-

лыгъыгъ. Ау Мариет унагъо ехъэ, Бэгъушъэмэ янысэ мэхъу, сабыитӀу кыпӀэфэ. ЗэпыупӀэ щысыгъом ыуж (ӀофшӀэныр ипредметкӀэ гъотыгъоягъэ) Мыекъопэ гурыт еджапӀэу N 2-м зы илъэсрэ вожатэу, ащ ыуж, район гъэзетхэм язэхэт редакцие пшыӀэдэкӀыжъ зилӀэ кыдэгъэкӀакоу ыкӀи гъэзетэу «Адыгэ макъэм» кызыекӀом кыдэгъэкӀакоу Ӏоф ышӀагъ.

Мы уахътэм Мариет апэрэу творчествэм кыфӀэушы, иамал кызырихъэу тхэу фежъ. 1998 — 1999-рэ илъэсхэм бзылфыгъэм ЛъэпкӀэ музеем Ӏоф щышӀагъ. Апэрэу нэмыщыбзэу зыфеджакъэр, французыбзэр экскурсие ыкӀи къэгъэлъэгъон кылотыкӀынхэм ащигъэфедатгъэх. КызыфӀотэгъэ хъакӀэ купхэри ыгъэрэзагъэх, ежъымы непи ӀэшӀу-ӀэшӀоу а зӀкӀэ ыгу кыдзоежъы.

ЯминитӀурэ лӀэшӀэгъу-кӀэм Бэгъушъэ Мариет кӀэлэцӀыкӀу журналэу зетеуцорэм ӀофшӀэныр щыригъэжъагъ, бӀэшӀагъэу шӀоигъуагъэм сымыгъуащэмэ лыӀэсыгъ.

— **Сыдигъоуа кӀэлэцӀыкӀу журналэу «Родничок Адыгеи» цыӀэ зыхъугъэр, ар шӀыгъошӀуа е кыина, сьид фӀэдэ купкӀа, шӀыкӀэ-гъэпсыкӀа илӀэн фаехэр?** — сеупчӀы Мариет.

— **2001-рэ илъэсым гъэтхапэм и 12-м** апӀэдӀэ журналэу «Родничок Адыгеи» иапэрэ чэзыу зэрэхъазырыр агъэунэфӀу атхыгъ ыкӀи ар кыдэкӀыгъ.

Ащ игъэхъазырын егъэжъапӀэрэ сӀ Ӏофыр зезгъэжъагъэмрэ зэтефагъэх. Гъатхэм кӀэлэцӀыкӀу журналыр кыдэхъугъ. Мы охъгъэ дахэм фӀэдэу, ренэу кӀэ горэмкӀэ, гъэшӀэгъон зэфӀэшъхъафхэмкӀэ еджэхэрэр ыгъэгущӀохэу, зыфищэхэу зэрэгъэпсыгъэщтыгъ тыпылбъыгъ.

Журналыр кызыдэкӀырэр мы мафӀэхэм илъэси 9 мэхъу. Апэрэ ӀофшӀэн лъэбӀэкъухэм къащегъэжъагъэу, ащ кыӀуатӀэрэмкӀэ, имэхъанэкӀэ, инэкӀубгъохэмкӀэ тызэхэмыгушыӀэжъэу кыхъэкӀыгъэп. Республикэм кышъыдэкӀырэ журнали 4-мкӀэ («Родничокыр» зэрахэтэу) редактор шыхъаӀэр МӀэщбӀшӀэ Исхъакъ. УпчӀэжъэгъу тӀшӀы, игупшысэ ин кыхъэхъэ мы кӀэлэцӀыкӀу журналым. ЫшъхъӀэкӀэ

щымыгъуазэу е емыджагъэу зытхъапэ кыхъанэрэп. КъасӀомэ сшӀоигъор, сӀ сшъэ закъоу щымытӀэу, журналым игъэпсынӀкӀэ ар кызырэдӀэкӀэрэр ары. Тиеджэгъэ-гъэсагъэхэм, кӀэлэегъаджэхэм, ежъ кӀэлэцӀыкӀухэм, ны-тыхэм ыкӀи студентхэм ащыщхэм мы творческэ ӀофшӀэнымкӀэ яшӀуагъэ кытӀэкӀы. Художникэу А. И. Сергиенкэм тижурнал дахэу егъэкӀракӀэ. Журналым кыдэхъащт материалхэм яугъоин, язэгъэзэфӀэн, гупшысэр цӀакӀэ-кӀыныр — апэрэх. Ау сурӀэтхэу ахэтгыщтхэми, ахэр гушы-

журнал нэкӀубгъохэм къащыттыгъэхэр?

— Темэхэм ядэгъугъэ, куугъэ, ӀэпӀэсагъэ хэлъэу кызырӀэщызеуахыгъэм журналымкӀэ бэ елытыгъэр. КъыдэкӀыгъо пӀэгъэ ныбжъ зэфӀэшъхъафхэр кыдӀэтыгъэтӀэ Ӏоф дӀэтӀшӀэ. Мыщ еджакӀохэми, кӀэлэегъаджэхэми, ны-тыхэми атегъэпсыхъагъэу бэ кыдахъэрэр. ТиӀэх зӀблэтымыхъухэу номер пӀэгъэ къӀэгъэнэжъырэ темэхэр: «**Неску-чайка**» зыфилоу журнал гузегу зэгохыпӀэ нэкӀубгъуитӀур зыубытырэр ащ фӀэд. Мыр ублӀпӀэ классхэм нахъ атегъэпсыхъагъ.

ренэу цӀаубыты. Ны-тыхэм яшӀошӀхэр къало, ныбжыкӀэхэм «**Студент кӀэлэцӀыкӀу**» зыфилорэ нэкӀубгъор къагъэхъазыры тыряӀэпыӀэгъоу, ащкӀэ зӀпхыныгъэ азыфагу итлӀхъэмэ тшӀоигъу. Кыгъэгущынхэу, еджэным нахъ ригъэгугъунхэу ащ бэ хэлъыр. Арышъ, журналэу «Родничок Адыгеи» пӀуныгъэ-гъэсэныгъэ лъэныкъомкӀэ осэ икӀу иӀэу кысщӀэхъу. Бзэм, тарихъым, мафӀэкӀэ зэфӀэшъхъафхэм яхъылагъэу бэ кыдахъэрэр. А зӀкӀэм кӀэлэцӀыкӀум иакъыл къагъэу-щы, игулъытӀэ агъэчаны, ыбзэ аукъэбзы.

— **2010-рэ илъэсыкӀэу кӀорэм сьид фӀэдэ гухэлъха ешӀуныхыхэрэр?**

— Мы илъэсыр тикъэралкӀэ, тиреспубликӀэ илъэсышху, мафӀэкӀ инхэмкӀэ бай: ТекӀоныгъэр зӀошхом кызыщыдагыгъэр илъэс 65-рэ мэхъу, ащ тишъыпкӀэу илъэс реным тытегушыӀэщт, зӀнэкъокъум тыхэлэжъщт, тиветеранхэм язэо гъогухэм тарыплӀэжъыщт, мамырныгъэм, лыхъужыныгъэм ягугъу кӀэтшӀыщт.

Джащ фӀэд, «2010-рэ илъэсыр — КӀэлэегъаджэм и Илъэс», мы темэри кытӀотыкӀыщт.

Кыхъэгъэщы сшӀоигъу мы илъэсым журналым ыкӀышӀо зэрэзӀблӀэхъугъэр, итеплӀэ илъэсым иуахътэхэм адиштӀэу гъӀкӀэрӀагъэу кызырэдӀэкӀыщтыр.

— **«Родничок Адыгеи» зыфилорэп пчъагъэмкӀэ сьидым нэсыгъэу цыта, нэбгырэ тхъапша журналыр кызытхыкӀырэр?**

— Журналыр пчъагъэмкӀэ мине 7-м нэсыгъ. Унагъохэм арахъэ, ублӀпӀэ ыкӀи гурыт еджапӀэхэм предмет зэфӀэшъхъафхэмкӀэ методическэ ӀэпыӀэгъу папкӀэу ащӀагъэфедэ. Апшгъэрэ еджапӀэми, АКЪУ-м ипедфакультет егъӀэджэн ӀофымкӀэ ӀэубытыпӀэ щашӀы.

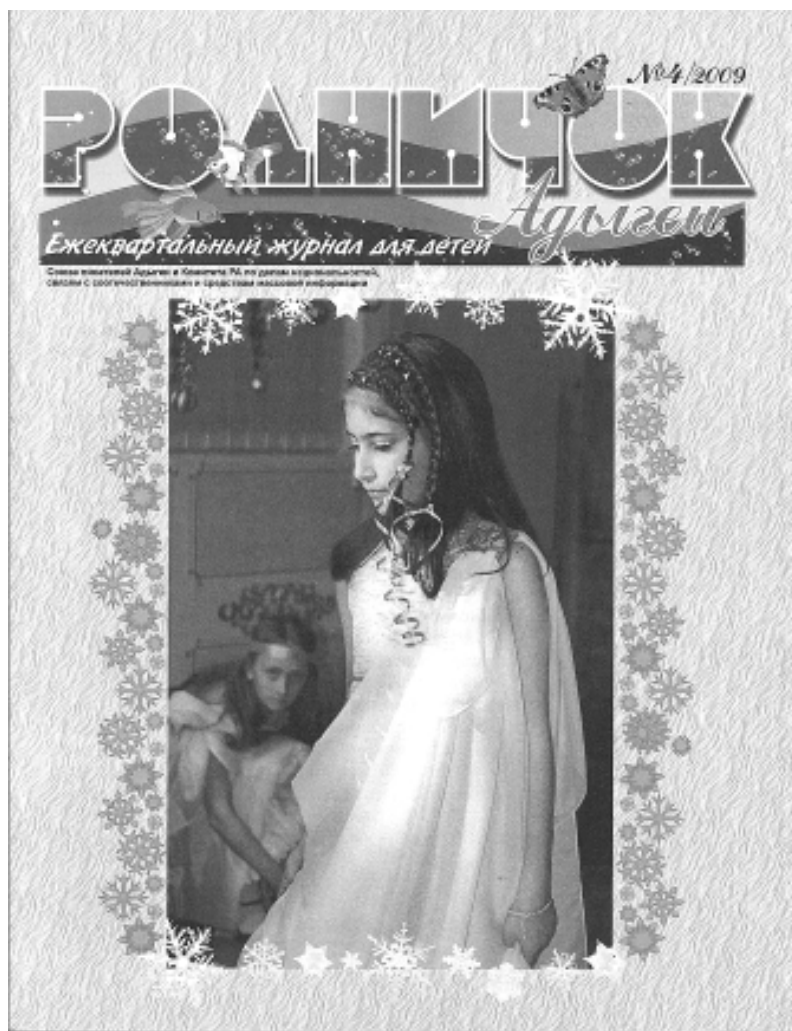
— **ТапӀкӀэ журналыр сьид фӀэдэу пӀэгъгъура, узэрэщыгъгъырэр?**

— Тыпсаумэ, кӀэлэцӀыкӀу журналым имэхъанэ джыри нахъ хэдгъэхъон, итеплӀэ-шъуаши нахъ баеу, кӀышӀо пытӀэ лыд кӀракӀэ иӀэу, тхъапэхэр фыжъыбзэ лыдэу, кыӀуатӀэрэмкӀи уемызӀэщӀэ, нахъ гъэшӀэгъон хъуным сыщӀэгугъы.

— Тхъауегъэпсэу, Мариет, гушыӀэгъу укызырэдӀэкӀыгъэмкӀэ.

Узфэгъэзэгъэ журналыри, ори пшыхъӀэкӀэ гъэтхапэм шъукъэхъугъэх. Арышъ, «Родничокми» творческэ лъэбӀэкъу инхэр ышӀынхэу, къежэрэ пстэури ыгъэгущӀоу кӀищынэу, о уиунагъокӀи, уишъхъэгъусэу Бэгъушъэ Руслъанрэ орырэ зэдӀэшӀупӀугъэхэу, непӀэ унэгъуакӀэ хъугъэхэу — шъуикӀалэу Альберт, шъуипшыащӀэу Людмила, пхъорӀалф цӀыкӀоу Даудэ, шъуибынхэм шъуадӀэтхъэнэу шъуфӀэсӀо.

ДзгушыӀагъэр
МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ӀӀкӀэ кӀэӀуагъэм имэхъанэ хэуцохэу, диштӀэхэу щытынхэмкӀэ талъӀплӀэ. Ори ошӀапӀэ, творческэ ӀофшӀэныр псынӀкӀэп — олыхъо, къэогъоты, зӀогъӀкӀу гушыӀэ пӀэгъэ, кын гъэнэфагъэ хэлъ, ау хъазыр зыхъурэм уегъэгущӀожъы.

— **КӀэлэцӀыкӀу журналымкӀэ сьид анахъ мэхъанэ зилӀэу цытыр?**

— Шгъузэрэщыгъуазэу, «Родничок Адыгеи» зыфилорэ тижурнал сабыихэм, еджакӀохэм апае кыдӀэтӀэгъэкӀы. Арышъ, журналыр ахэм агу рихъэу гъэпсыгъэн фае, кылотыкӀыкӀэ, къэгъэлъэгъокӀэ амалхэр цыгъэфедӀэгъэнхэ фаех. НэкӀубгъо пӀэгъэ кыӀуатӀэрэр гурыӀогъошӀоу, гъэшӀэгъонэу, үзӀэпищӀэу, уимыгъэпшӀэу, сурӀэтхэри ӀупкӀэхэу, зэфӀэшъхъафхэу, гупшысэри къахӀцӀэу щытымэ, журналыр ини, цӀыкӀуи якӀэсщт. ШӀэныгъэхэр, гъэсӀэтхыдэхэр хэти хигъуатӀэу гъэпсыгъэным мэхъанэ етӀэты.

— **Сьид фӀэдэ темэхэр ара**

ФРИДЕРИК ШОПЕН КЪЫЗЫХЪУГЪЭР ИЛЪЭС 200 ХЪУГЪЭ

ЫусыгъэхэмкIэ къытхэт

ГьашIэм игыгъухэр лъэнык-торыгъэзабэу зэхэкIых. Тиду-нэ нэф псэ зыпыт цIыфэу къы-техьорэ пэпчъ ежъ игышIэ гыгу гъэнэфагъэ цыIэныгъэм цы-пхырещы ыкIи а гъэшIэ гы-гум рэкIо.

Ащ фэдэ гъэшIэ гыгу дахэ къэзыкIугъэу, ренэу зигугъу шIукIэ ашIыгъэ оредус цIэры-лоу Фридерик Шопен ыныбжъ илъэс 200 хъугъэ. Ар цIыфхэм емызэцъу афэлэжыагъ, лъэпкъыу

къызыхэкIыгъэм ынапэ ыгъэдэ-хагъ. Оредусым ишыIэныгъэ гыгу ыухыгъэми, гүм лъыIэ-сыхэу, къызэрыкIохэу, пщымы-гупшэжыынхэу гъэпсыгъэхэ имэкъамэхэмкIэ къытхэнагъ. Уахытэм ахэр жъы ышIышIуш-хэп. Шопен лъэныкъуабэкIэ Iэпэлэсэныгъэ Тхьэм къыхилъ-хыагъэу хэлъыгъ. Пианист Iэп-Iэсагъ ыкIи композитор цIэры-луагъ. Моцартрэ Бетховенрэ афэдэу пианист цIэрылоу игугъу ашIышIыгъ. Ащ фэдэ композит-торхэр арых музыкальнэ гъэсэ-ныгъэм игыгу лъэмыдж фэхъу-гъэхэр.

Композиторым исабынгъо илъэсхэр Польшэм ианахъ къэлэ дахэхэм ащыцъу Варшавэ ци-гъэкIуагъэх.

Музыкэр шIу зыщалъэгъурэ унагъом Фридерик къыхухыагъ. Ятэу Николай Шопен скрип-кэм, флейтэм къаригъалоштыгъ, кIэлэегъэдэж дэгъугъ. Янэ да-хэу оредэ къылоштыгъ, форте-пианэми къыригъалоштыгъ. КIэ-лэцIыкIур ахэм акIэдэлукIызэ ыныбжъ лъыкIуатэ къэси музы-кэм нахъ фэцагъэ хъуштыгъэ.

Илъэситф нылэп шъэожъы-ем ыныбжыгъгъэр пьесэ цIыкIу-

хэр фортепианэм къыригъало-хэу зырегъажьэм, илэпэлэсэны-гъэ икIоу ылэ къыригъэхъаным-кIэ IэпыIэгъу фэхъугъэр ышы-пху нахыбжъ.

Пианист цIыкIум иапэрэ гъэ-хыагъэхэр илъэсибл ыныбжъэу ышIыгъэх. Варшавэ концертэу къышIыгъэм музыкэм хэшIыкI фызилэ цIыфхэм осэшхо къы-фашIыгъагъ.

Тыди пианистым цIыфхэр чэфэу къышIыпэгъокIыштыгъэх, ифортепианэ къегъэлуагъэ агү рихыштыгъ, мэкъамэу къы-ригъалорэ пэпчъ екIоллэкIэ гъэ-нэфагъэ къызэрэфигъотрэм цIыфхэр дихыыхыштыгъэх, едэлү зэпытыгъэхэки езэщышты-гъэхэп.

А уахытэр ары иапэрэ сочи-нениеу «Полонез соль минор» фортепианэм пае зитхыгъэр.

Шъэожъыер музыкэм фэца-гъэу зэрэщытыгъэм имызакоу еджэнымкIи гъэхъэгъэ инхэр ышIыштыгъэх. ЗэхэшIэ ин дэдэ илагъ. Илъэс пшIыкIуш ыныб-жыгъгъэр Шопен лицейм зычIэ-хьэм, ар илъэсишукIэ дэгъоу къы-ухыгъ.

ЕджапIэм шеджэ зэхъум, сьд фэдэ IофымкIи анахъ чаныгъ,

бэ ыпшгъэ ифэщтыгъэр, дэгъоу сурэтхэр ышIыштыгъэх, бзэ зытIуш ышIэштыгъ, актер та-лантри халъагъоштыгъ. Бэ за-джэщтыгъэр, игушшысэ зэнэсы-щтыгъэр.

Композиторы ылэ теуцо-нымкIэ лъэшэу зышIуагъэ къэ-кIуагъэр народнэ творчествэр ары. Шопен имэкъамэхэм поль-скэ народнэ музыкэр къахэщы. Ахэр польшэм итарихъ, ищы-лакIэ афэгъэхыгъэх. Ар къау-шыхыаты ибалладэхэу «Соль минор» ыкIи «Фа мажор».

Польшэ народнэ къашъохэм къатекIыгъэхэу Шопен ыусы-гъэхэм ащыщых полонезхэр, ма-зуркэхэр. «Мазурка до мажор (ор. 56 N2)» зыфиорэм имэ-къамэ къегъэлабгъо чылэ мэфэ-кIыр. Фэшъхаф нэшанхэр зы-хэлъ мэкъамэхэр хэтэлъагъох «Мазурка ля минор (ор. 68 N2)» зыфиорэм, ар зыфэгъэхыгъэр оредусым ихэгъэу.

Шопен жанрэ пстэуми ары-лэу макъамэхэр илэх. Анахъ къыдэхъугъэмэ ащыщых вальс-хэр. Мыхэм ахэплэгъоштых композиторым ыгу къылуагъэ гушIогъо е гүхэкI мэкъамэхэр. Нахъ мымакIэу зэлъашIэх со-

натэхэри, концертхэри, нок-тиорнхэри, экспромтхэри.

Шопен Iэмэ-псымэ зэфэ-шъхыафхэм апае произведени-ехэр ытхыгъэх. Ау композито-рым анахъ дэгъоу Iоф зыщи-шIагъэр фортепианэ музыкэр ары.

Фридерик итворческэ гыгу зегъэушгъомбгъугъэным лъэпсэ пытэ фэзышIыгъэхэм зэу ащы-щых композитор цIэрылохэу ыкIи музыкэм илофшIэкIо-пхохэу щытыгъэхэ Р. Шуман, Ф. Лист, Г. Берлиоз ыкIи нэ-мыкIхэр. Ахэм нэлүасэ афэхъу-гъагъ.

Ф. Шопен ыгъэшIагъэр мы-бэм, ышIагъэр макIэп. Илъэс пчъагъэм къыкIоуI Iофэу ыгъэ-цукIэрэм творческэ екIоллэкIэ ин фырилэу щытыгъ. Оредхэм къащегъэжыагъэр фортепианэ цагъэфедэрэ мэкъамэхэм анэ-сыжъэу ащ къыIэкIагъэхэм осэшхо афашIы.

Шопен ицIыкIугъом къыше-гъэжыагъэу шIу ылъэгъуи, ыгүкIэ къыхихыгъэ сэнэхъатым ищыIэ-ныгъэ гыгу еухыфэ фэшъып-къагъ. Джы къызнэсыгъэм ком-позиторым имэкъамэхэр зыгъэ-федэхэрэм япчъагъэ хэхъо, шIу алыгъу, зэрэдунаеу цызылашIэ.

ГУСЭРЫКЪО Сусан.

АР-м и Лъэпкъ библиоте-кэ инотнэ-музыкальнэ от-дел ипач.

МЫ угчIэр пцэжыеешэ-ныр шIу зэрэслэгъу-рэр зышIэрэмэ сызалукIэкIэ бэрэ къысатэу къыхэкIы. ЦIыфэу а чIыпIэм щытхэм зыкIи ащ фэдэ угчIэр амыгъэшIагъоу, сэмэркъэу гушIылэхэр къадзыхэу мэхъу: сыда ащ гъэшIэгъонэу хэлъыр, IэкIэ къымылубыгъэм адэ сыдкIэ псым къыхихышIта, лъакъокIэ къыу-быгышIта? Уегушшысэмэ, а угчIэр тэрэзынкIи хъун зэрамыгъэ-шIагъорэри. ЦIыфым ышIэрэр зэкIэ зэригъэцукIэрэр Iэба. Ащ сыда бгъэшIэгъонэу хэлъыр?

Ар къызэхэкIыгъэр негэ тыз-хэт дунаим дгъэшIагъорэр макIэ зэрэщыхъугъэр ары. Iэгъэу тынэ кIэмькIыжыгъэр щыIэп. Зым адрэр еубыжы, ежъ нахыбэ зыгорэм къыдэхъугъэу зышIэкIэ чыежыгъэрэп. Зым адрэр зэуи щымыхъоу еукIы, хыакIэ-къо-кIагъэ цIыфым дызэрихъаныр зэуи щыхъурэп, мылкъу пае зы-ми емыгупшысэхэу уаукIышт е-лые къыуахышт. Iаеу дунаим техъухъэрэр мыухыжъ. Арышъ, пцэжыем икIэубытын шъэ-фэу хэлъым цIыфыр хъатэу пы-лъэп, ашIэнэуи нахыбэр фаеп. Пцэжыеу типсыхъохэм ахэ-хэм ацIэхэри нахыбэмэ ашIэ-рэп. Ащ нахыи цIыфмэ нахъ агъэшIагъорэр хъугъэ-шIэгъэ тхъамыкIагъохэу тыкъэзыгуу-хъэрэ дунаим хэхъухъэхэрэр арых. Ахэм атегушIэнхэр, ящы-лакIэ нахышIу зэрашIыным фэ-гъэзагъэу цIлэу къаусхэрэм, ра-диомкIэ, телевизорымкIэ къаIуа-тэхэрэм ядэлунхэр нахъ якIасэ хъугъэ. Ар гукъаоми, джары джы тызтет дунаир зэрэхъугъэр, тылкъылуатэмэ нахышIу хъунэу щыта? КъэшIэгъуае. Узыгы-гъынэу, узыгъэгүшIонэу уапэкIэ къыкIырэр мафэ къэс нахъ макIэ мэхъу. ХэкIышIэ тэрэз къэзыш-тырэмэ хахъорэп.

Арэу щытми, сьд фэдэ Iоф бгъэцукIэштми, Iэдэодэ гъэнэ-фагъэ зэрищыкIагъэр ары (зэкIэ IэкIэ тэшIэми) тыналэ зытетыдэ тшIоигъор.

Арышъ, пцэжыер IэкIэ къэ-сыубытыгъ зыплэкIэ къыкIырэр зи пцэжые уэрешэн Iэдэуадэ умылгъэу псым ухэхъанышъ, пцэжыер бгъэделэнышъ, Iэ пцIанэкIэ къэуубытынын ары.

Апэу гъэунэфыгъэен фаер типсыхъохэм, псыутIэмэ ахэс пцэжыехэр Iэ пцIанэкIэ зэкIэ къэуубытынхэ зэрэмылгъэ-щтыр ары. Анахъэу IэкIэ къау-бытыхэрэр сазан зыфалохэрэр, ахэм ялэпкъ зэфэшъхыафхэу

псынжъэу зыхэлъхэр ажэ да-лэшъозэ, ащ хэлъ шхынхэр къы-хашIухэшъ зыпкъырагъахъэ. Къызыфабэу, псыхэр къиухэ зы-хъукIэ къежъэх, мэдэжэгүх, псы къэргъо фабэр зытелъэдэгъэ те-шъохэм ащыджэгунхэу куп-купэу зэкIыгъухэу техъэх псын-жъэу ателъхэр гъэтхэ псы къар-гъокIэ аукъэбзыжыыхэрэм фэ-дэу. Нахыбэрэм ахэр язакъоу зекIохэрэп. Джэгүхэ зыхъукIэ, гу къышIабытэу уахэхъан плъэ-

Ащ фэдэу умыгъэлэсагъэу къы-зепхыжъэкIэ, зыплэкIуыты-жышIт. Сэри макIэп арэуштэу къызэрэсщышIыгъэр. Джары пцэжыер шы емылчыр зэра-гъэлэсэрэм фэдэу псынжъым щызгъэлэсэнышъ, етIанэ къы-хэсхынэу сезыгъэсагъэр.

Бэрэ къыхэкIыгъ сигъусэмэ къафэзгъотыгъэ пцэжыехэр икIоу цIагъэрэ шъэбэныгъэрэ зэрэхэмылхэм къыхэкIэу, ды-сыгъэу къахэфагъэм пае пцэ-

куандэ зыхэмытхэ нахъ куупIэ чIыплэхэр къагъотхэшъ, псын-жъым щызэхэгъуалъхъэх. Ащ фэдэ гъолашIлэу карпхэм ялэр къызыбгъотыкIэ, узафер къыб-дэхъугъ: ежъхэр зэрэгъатхъэхэу зызэцахъоу зэхэлъых ашIошIы-зэ, мэкIэ-макIэу ашъхъэхэр къэ-огъотыхэшъ, шъэбэ-шъабэу уяIэпэлэсэкIызэ, бгъашIохэзэ (бырсырыгъэр зыкIи къякIу-рэп) ажэгъу пIэ дэгъэкIышъ, пытэу зэкIоубытэ, етIанэ псыр къызыдыригъэлэнэу амал емытэу мэкIэ-макIэу къыхэхы. Ащ фэ-дэу сакъэу, шъабэу уадэзекIо-мэ, а зэхэсэу къэбгъотыгъэхэм къахэпхын плъэкIыштыр макIэп. Бэрэ къыхэкIыгъ ащ фэдэ чIы-плэхэм зыбгъупшI инхэу къа-рысхэу. Арышъ, сазан (карп) лъэпкъымэ уэрэяшэнкIэ анахъ Iэрыфэгъур пцэжынтфэп, Iэ пцIанэр ары нахъ. Ар чIыплэбэ-мэ ащысыуплъэкIугъ, шпына-хыкIэхэми, тигъунэгъу кIэлэ-цIыкIухэми, бэмэ а пцэжые убытыкIэр алэкIэслъхыагъэу щыт. Джы къызнэсыгъэми ахэм ащышхэм сызалукIэкIэ пцэжые-ешэнным зэрэфэгъэсагъэхэр агү къэкIыжы, IэкIэ къызэраубы-тыштыгъэхэр къысфалотэжы. СшынахыкIэмэ сырамыгъусэу IэкIэ сэщ нахыби, нахъ пцэ-жые инхэри къызэраубыты-щтыгъэри джы къызнэсыгъэм къалотэжъэу къыхэкIы.

Зэрэсыухы шIоигъор зы: сьд фэдэ Iофыгъоми Iэпэлэсэныгъэ, къулайныгъэ, лыблэнагъэ, гүет-ныгъэ ищыкIагъ. Ащ фэдэ амал къызIэкIэбгъэхъаным пае узы-пылъ Iофыр дэгъоу зэбгъэшIэн фае, узэшэрэ пцэжыем, хыакIэ-къуакIэм тIэсхъапIэу илэр, изе-кIокIэ-гъэпсыкIэ, шхапIэ ышIы-рэр шIлэхэмэ, къин лые пымы-лъагъоу пIэ къыбгъэхъанэу амал бгъотышт. Ары адыгэмэ зыкIа-лорэр: «Емызэщырэм илоф кIэ-кIы», «Зибэ шIлэрэм уфэлэз», «Уилоф кIэкIы шIоигъомэ шIы-кIэ зэгъашIэ».

БЛЭГЪОЖЪ Зулъярин.
Профессор, пцэжыиш.

Иэ пцIанэкIэ пцэжыеу къэуубытын плъэкIышIта?

20 — 30-м ехъухэу типсыхъо-хэм ахэхэр арых. Ахэм ащыщых карп, королев, карась, икрян-кэ зэфэшъхыафхэу бжыхыи гъэ-мафи кIэнкIэхэр зытэкъухэу псынжыыхэм ахэхэр, тэкъэжъ лъапсэмэ, гурбыхэу псыутIэхэм ялэхэм, темэнымэ ахэт чыгъ лъа-псэмэ, псыуцэу, IутIэнэу псы-нэпкъыхэм къаIукIэхэрэм, псы-гуланэхэм алъапсэхэм ачIэхэр арых. Ахэм ягъэпсыкIэ-зекIуа-кIэхэр гъэшIэгъоных: адрэ пцэ-жыехэм (щукэхэм, тхыкъэц-хэм, пэгукIэхэм, хыалабгъохэм) афэдэу гъатхэрэ жъэу джэгун-хэу къежъэхэрэп. Икрахэр (кIэн-кIэхэр) атэкъунхэу сазанхэр къызежъэхэрэр мэлэыфэгъу-жъонныгъокIэ мазэхэм адэжъ. Ащ нэс псынжъымэ ачIэхъу-магъэхэу, зытIу-зыщэу зэгъусэ-хэу загъэпсэфышъ цылаых,

кIышт. А уахытэм укъамышIэу уалъыплэныр хъопсагъо. Зы-бгъаштэхэкIэ, зыратэкъохышъ псынжъым хэтIысхэх. А сазан-хэм (карпхэм) IэкIи яшэх. На-хыбэу псыр къэкIуагъэ зыхъукIэ зэряшакIохэрэр пэготч, куахъо, ондрыхъум хыагъэ къепхэкIы-гъэу. УкъызашIэкIэ, псынкIэу кIатхъужы, зызэрагъэбыл-щытым пылаых. ЗытIысыжъхэкIэ, сьд хъугъэки къыпфэтэджыхэ-рэп, псынжъым зыхагъэбыл-хыагъэу хэсых. Сыхыат зытIуш фэдизэ уяжагъэми къэмытэ-джыхэу къыхэкIы. Псыр бгъэу-шIоркыгъэу уалъэхъуми зыуа-гъэгъотырэп, уатэууагъэми тэ-джыхэрэп. А чIыплэр къэбгъо-тымэ пцэжыем ыжэгъухэм пIэ адэогъанэшъ, огъэлэсэшъ, зыри-тэкIыжы хъумэ пIэкIэмыкIы-жыынэу офызышъ къыхэхы.

жыем къышIэхэу, псынкIэу итIыспIэ къыбгынэу, IукIыжъэу е лъыкIуатэмэ псынжъым зы-щигъэбылжыкIэу.

Ащ фэдэу хытыукIэ гъэтха-пэм пагом уешэнэу псыхъомэ уазыхахэкIэ, псынжъым къы-пфыхэкIырэпышъ, псыуц лъэп-сэжъмэ ачIэхэу къэогъотышъ, ыжэгъухэм пIэ адэогъэчышъ къыхэхы. Армырмэ, сьд фэдэ бырсыр япшIылагъэки къы-фыхэкIыштхэп. Къепфыжъа-гъэхэми, псыуцм фэдэу псын-жъым зышIагъэбылжыкIышIт, замыгъэсысэу, лагъэм фэдэхэу щылышIтых. Узэрафырикъушт зактор, ыжэгъу къэбгъотэу, пы-тэу зыууытыкIэ ары.

Ащи изакъоп, гъэмэфэ фабэ-хэм карп зэфэшъхыафхэм лъэ-мыдж лъакъохэр, псыутIэхэм ахэт чыгъ лъапсэхэр, такъэ е

Адыгабзэм и Мафэ ипэгьокI

ИОРЭДКИЗ ЩЫІЭНЫГЪЭР УЕГЪАШІЗ

Къэбэртэе-Бэлъкъарым иартистхэм яконцертэу Мыекъуапэ цыкIуагъэм тигъэгъушIуагъ. Лъэпкъ орэдхэр Сэкъурэ Ольгэ, Тхъэгъэлыдж Светлана, Хъэрэдурэ Динэ, нэмыкIхэми къаIуагъэх. Къэбэртэе-Бэлъкъарымрэ Къэрэцце-Щэрджэсымрэ язаслуженнэ артисткэу Тхъэгъэлыдж Светлана концертър къызаухым гуыцIэгъу тыфэхъуагъ.

Къэбэртэе-Бэлъкъарым иорэдыло цIэрылоу Тхъэгъэлыдж Светлана.

— Бзылфыгъэхэм я Дунэе мафэ ехъуалэу Мыекъуапэ тыкIэуагъ, — къеIуатэ Тхъэгъэлыдж Светлана. — Пчыхъэзэхэхэм тыхэлэжъэныр тэри тшIогъэшIэгъоныгъ.

— *Светлан, ансамблэу «Дэхэнагъом» узэрэхэтыгъэр сэшIэ. Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэхсэм, Адыгэ Республикэм имэфэкIхэм тащызэIукIэу, уиорэдхэм тядэлоу зеп къызэрэхэкIыгъэр.*

— Искусствэм уфэлажъэ зыхъукIэ, Iофтхъабзэу зыхэлэжъэрэр макIэп. «Дэхэнагъом» художественнэ пащэу илэгъэ композитор цIэрылоу Даур Аслан орэд къызэрэтиIошт закIор арэп тызыфигъасэщтыгъэр. Адыгагъэ музыкальнэ искусствэм щызетхъаным, лъэпкъ Iофыгъохэр щылэныгъэм щыпхырытщынхэм, адыгабзэр къэхъумэгъэным, нэмыкIхэми тафипIуштыгъ. Итворчествэ зыригъэушъомбгъузэ, нахъ цIэрылоу зыщыхъушъу лъэхъаным Даур Аслан идунай ыхъожьыгъ. Тшынахъыжъэу, тятэм фэдгъадэу, ныбджэгъушIоу ар сыдигъуи къытхэтыгъ.

— Орэдхэр оурых, къэлох. Сыда непэ анахъэу цIыфмэ япIо пшIоигъор?

— Цыфым къин къехъуалэгъэми, щыIэныгъэм щылыбIотэным пае гушъхъэ кIуачIэу илэр IэубытыпIэ ышIын фае. Сянэрэ сятэрэ дунаим зехыжъхэм орэдыр ары кIуачIэ къысэзытыгъэр. Сыусырэ орэдхэр щылэныгъэм къыхэхэхы.

— «Сызэхэх, сызэхэх, сызэхэх» угуи сыкIэгъэкI», — уиорэдхэм ащыцI къыцIуагъ.

— Ар шIуалэгъу къабзэм, пшъашъэм джэуап зыщигъоты шIоигъо шIуалэгъум фэгъэхыгъ.

— *Светлан, Адыгеим икомполитормэ ауыгъэ орэдхэри къызэрэнIохэрэр тигуанэ. Мырзэ Дзэпцырэ Гъонэ-*

жыкIо Аскэррэ зэдауыгъэ орэдэу «КъаIлоба, къаIлоба» зыфилорэм темызэцIэу теогъэдэIу.

— А орэдыр бэшIагъэу къэсэло. Зэлъэпкъэгъухэр искусствэм зэрээфигъэхэрэр пчыхъэзэхэхэхэм къащысэIуатэ. Адыгабзэр зэгъэшIэнэу уфаемэ, адыгэ орэдхэр IэпыIэгъу къыпфэхъуштых.

ИнджылызыбзэкIэ, нэмыцыбзэкIэ, нэмыкI бзэхэмкIэ къалорэ эс-традэ е нэмыкI орэдхэм тиныбжыкIэхэр зэрадэIухэрэр къесымыгъэкIоу къыуасIорэп. Сэсызыфаер тиадыгабзи агъэлэпIэнэу, тиорэдхэм нахъыбэрэ ядэлунхэу ары.

— *Бзылфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэ концертIу Мыекъуапэ цыкIуагъ. Темыр Кавказым иартист ныбжыкIэхэр ахэм захэлэжъэхэм зы орэд нэмыIэми адыгабзэкIэ къыцIуагъэп. Сэкъурэ Ольги, Хъэрэдурэ Дини, ори адыгэ орэдхэмкIэ тыжгъэгъушIуагъ.*

— Лъэпкъ гушшысэр зыдэпIыгъэу сценэм утехъан зэрэфаер зыдэтэшIэжы. Адыгэ орэд къызыпIокIэ нахъ макIэу Iэгъу къыпфитеоштыгъу къызыщыхъу-хэрэр хэукъох. Тикомполитормэ орэд дэхабэ ауыгъ. Адыгабзэм и Мафэ фэгъэхыгъэ зэхэхъэхэр нахъыбэрэ зэхашъэхэ тшIоигъу, тиорэдхэр тэры апэу зыгъэлэпIэнхэ фаер.

— *Светлан, уигъусэхэ артистхэм, ори лъэшэу тызэрэжгъэгъушIуагъэм фэшI тхъашъуегъэпсэу шIотэIо, ишIуигъуэхэлъышIухэр къыжгъудэхъунхэу тышIуфэлъаIо.*

— Тхъашъуегъэпсэу.

Футболымрэ зэкъошныгъэм игъогухэмрэ

АДЫГЭ КIАЛЭР «РУБИН» ЩЕШІЭЩТ

Нэпсэу Нихъадрэ Чэмышъо Гъазыйрэ телефонкIэ Натхъо Бибарс дэгъушIэх.

Урысыем футболымкIэ и Кубок шъхъаIэ къыдэхыгъэнымкIэ Москва щызэлукIагъэх ЦСКА-мрэ «Рубин-рэ». ЕшIэгъур зэрэIуагъэм шIогъэшIэгъонэу Натхъо Бибарс еплъыгъ. ТелефонкIэ тызыфитеом Казань икомандэ зэраштагъэм игуапэу тыщигъэгъозагъ.

Нэпсэу Нихъадрэ Натхъо Бибарсрэ Кфар-Камэ щыщых, дэгъоу зэрэшIэх. Гушылэ фабэхэр зэралохэзэ, ягъунэгъухэм, якъоджэгъухэм ящылакIи тегъушIагъэх.

Натхъо Бибарс футболыр зэрикласэр Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый къыдилытэзэ, Урысыем икомандэ анахъ лъэшэу «Рубин»

зэрэрагъэблэгъагъэм фэшI фэгъушIуагъ. Уахътэ къыхигъэкIынышъ, Бибарс Адыгеим къаIо зэрэшIоигъор рилуагъ.

Казань икомандэ Натхъо Бибарс аштэным пае зэхэщэн Iофхэр зыгъэгъэкIагъэр мыекъопэ футбол клубэу «Зэкъошныгъэм» идиректор шъхъалэу, спортымкIэ мастерэу Натхъо Адам. «Рубин» итренер шъхъалэу Курбан Бердыевым А. Натхъор гъогъуишIагъ. ЦСКА-мрэ «Рубинрэ» зэрэздешIагъэхэм Москва щеплъыгъ.

— Бибарс Израиль футболымкIэ ихэшпыкIыгъэ ныбжыкIэ командэ икапитан. Из-

Израиль ит адыгэ къуаджэу Кфар-Камэ щапIугъэ Натхъо Бибарс Урысыем футболымкIэ ичемпионэу «Рубин» Казань зэраштагъэм, ащ илэсэ 4 щешIэнэу зэзэгъыныгъэм зэрэкIэтхагъэм тигъэгъушIуагъ. Тилъэпкъэгъу кIалэр Москва къызынэсым телефонкIэ гушылэгъу фэхъугъэх Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазыйрэ бизнесым пылэу, Израиль къыкIыжыгъэу Нэпсэу Нихъадрэ.

раиль ихэшпыкIыгъэ хъуалфыгъэ командэ хэтэу джырэблагъэ Румынием дешIагъ, — къеIуатэ Натхъо Адам. — «Рубин» пшъэрыл инхэр зыфигъэгъушIуагъэх. Европэм и Кубок икыдэхын хэлэжъэ. Опыт зилэ футболистхэр, ныбжыкIэхэу сенаушыгъэ зыхэлъхэр къырагъэблэгъагъэх. «Кубань» Краснодар щешIэщтыгъэ Алан Касаевым къызэрэсиIуагъэмкIэ, «Рубин» зырагъэблагъэм командэм чIыпIэ щигъотыным пае къин макIэп къызэринэкIыгъэр.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр лъэшэу гухэкI щыхъоу муниципальнэ образованиеу «Адыгэкъалэ» ипащэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу щытыгъэ Хъатэгъу Налбый Нухъэ ыкъом фэтхъаусыхэ янэ идунай зэрихъожьыгъэм фэшI.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр лъэшэу гухэкI щыхъоу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Аппарат икъэбар-аналитическэ гъэIорышIапIэ ипащэу Оводова Татьяна Анатолий ыпхъум фэтхъаусыхэ янэ идунай зэрихъожьыгъэм фэшI.

Нэклубгъом итхэр зыгъэхъазыргъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.